

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PODNIKOVÁ EKONOMIKA

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Ekonomický rozvoj Číny od roku 2000 do 2018/Economic Development of China from 2000 till 2018

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

06/ 2021

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA

Tereza Alexandruk/PE 58

JMÉNO VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

RNDr. Ing. Jiří Dobrylovský, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědoma skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užila, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo: 1. 2. 2021, Senohraby

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Hlavním cílem této práce je zhodnotit vývoj čínského HDP v letech 2000 a 2018 a poukázat na ekonomický rozvoj země v tomto období. V práci je především popsán vývoj HDP, změny ve spotřebě, vývoj importu a exportu, a dále rozsah vládních i soukromých investic a jejich zaměření.

Dále jako dílčí cíl práce bylo zvoleno porovnání čínského HCI indexu v kontrastu s jinými zeměmi.

2. Výzkumné metody:

Pro vytvoření teoretické části bylo čerpáno z česky i anglicky psané literatury, která je veřejně dostupná. Pro praktickou část byla data získána z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou webové stránky organizací nebo jejich výroční a mimořádné zprávy, jedná se pouze o sekundární data. Práce vychází především ze statistických dat let 2000 a 2018, které spolu byly porovnávány a vyhodnocovány. Převážná většina z nich byla získána z dat statistického úřadu Čínské lidové republiky, dále pak z dat Světové banky, OECD a jiných soukromých organizací působících v Číně. Tato data byla tříděna do skupin a následně vyhodnocována.

3. Výsledky výzkumu/práce:

Od roku 2000 do roku 2018 se rozvíjela především oblast IT a hi-tech. Postupně došlo k útlumu zemědělského průmyslu a vzrostla osobní spotřeba. HDP pozvolna klesalo, ale zachovávalo si konstantní hladinu. Čína si vede dobře a její ekonomické výsledky jsou dobré s pozitivním výhledem do budoucna. Ekonomický rozmach země přispěl k potlačení chudoby v obrovském rozsahu. Potenciální hrozbou by se mohla stát vzrůstající nerovnost mezi obyvateli a nespokojenost s režimem, která by mohla přinést zemi nestabilitu.

4. Závěry a doporučení:

Jedním z hlavních cílů by mělo být pokusit se najít nový trend v oblasti ekonomiky. Nový ekonomický nástroj, který by byl schopen Čínu udržet ve dvojciferných číslech nebo ve stálém růstu. Jednou z možností, jak udržet stabilní růst, by bylo zvýšit spotřebu obyvatelstva. Komunistická strana a její úloha se musí dále rozvíjet v souladu s ekonomickými zájmy země, dále se zaměřovat na stabilní expanzi trhu a zlepšování prostředí pro spravedlivé podnikání, jakož i posílení regulačního systému nebo regeneraci právního systému v zemi. Vzhledem k obrovské rozloze země se Čína stala důležitým prvkem jak regionálního, tak i globálního rozvoje, už i proto, že má prostřednictvím obchodu, investic a myšlenek rostoucí vliv na další světové ekonomiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

HDP, Ekonomika, HCI index, Čína, Spotřeba, Export, Import, Vládní výdaje

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1 Main objective:

The main objective of this essay is to compare China's GDP from the year 2000 to the GDP from the year 2018 and point to the economic development of the country during this period. The essay also differentiates between investment by private companies and by the government. Furthermore, as a partial goal of the thesis, I contrast Chinese HCI index to other countries.

2 Research methods:

Data for the theoretical portions of the essay was drawn from Czech and English-language literature, which is publicly available. For the analytical part, secondary data was obtained from publicly available sources, such as websites of certain organizations or their annual (or other) reports. The thesis is based mainly on statistical data of the years 2000 and 2018, which were compared and evaluated. Most of this data was obtained from the Statistical Office of the People's Republic of China, as well as data from the World Bank, the OECD and other private organizations operating in China. This data was grouped and then evaluated.

3 Result of research:

GDP declined steadily, but China was able to maintain a constant level of growth. Between the years of 2000 and 2018, the agricultural industry declined gradually, and personal consumption increased. The fastest growing industry was mainly IT and hi-tech. Overall, China is doing well, and its economic results are good, with a positive outlook for the future. The country's economic boom has contributed to poverty eradication on a huge scale. A potential threat could be growing inequality among the population and discontent of the population with the regime, which could bring instability to the country.

4 Conclusions and recommendation:

The main goal for the country should be to try to find a new trend in the economy. They need a new economic tool, which would be capable of keeping China in double digits or, at least, steady growth. One way to maintain stable growth could be to increase personal consumption. The Communist Party and its role must evolve, focusing further on stable market expansion and improving the terms and conditions for fair business, as well as strengthening the regulatory system or regenerating the country's legal system. Given the country's vast size, China has become an important element of both regional and global development. The country has a big impact on other world economies through trade, investment, and innovation of ideas.

KEYWORDS

GDP, Economy, HCI index, China, Consumption, Export, Import, Government expenditures

JEL CLASSIFICATION

E 21 Consumption • Saving • Wealth
F 43 Economic Growth of Open Economies
H 5 National Government Expenditures and Related Policies
E22 Investment • Capital • Intangible Capital • Capacity

Vysoká škola ekonomie a managementu
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Tereza Alexandruk
Studijní program:	Ekonomika a management (Bc.)
Studijní obor:	Podniková ekonomika
Studijní skupina:	PE 58
Název BP:	Ekonomický rozvoj Číny od roku 2000 do 2018
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	1 Úvod – úvod do problematiky, definice cíle práce 2 Teoreticko-metodologická část 2.1 Metodika 2.2 HDP a metody jeho měření 2.3 Demografická struktura země a její vliv na ekonomiku a rozvoj 2.4 Mezinárodní vlivy 3 Praktická část 3.1 Komparace skladby HDP let 2000 a 2018 3.2 Porovnání indexů životní úrovně, popis změn, které v tomto období nastaly 3.3 Výklad příčin změn a jejich důsledků 4 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<ul style="list-style-type: none">• CALLICK, R. <i>Čas strany, aneb Kdo a jak řídí Čínu</i>. Praha : Mladá fronta, 2015. 297 s. ISBN 978-80-204-3137-0.• STARR, J. B. <i>Understanding China</i>. New York : Hill and Wang, 2010. 448 s. ISBN 978-08-090-1651-8.• TOWSON, J., WOETZEL, J. R. <i>The 1 hour China book</i>. Cayman Islands: Towson Group LLC, 2017. 152 s. ISBN 099-14-4502-3.• YUKON, H. <i>Cracking the China Conundrum: Why Conventional Economic Wisdom Is Wrong</i>. Oxford : University Press, 2017. 289 s. ISBN 978-01-906-3003-4.
Harmonogram:	<ul style="list-style-type: none">• Zpracování cílů a metodiky do 15. 02. 2020• Zpracování teoretické části do 15. 03. 2020• Zpracování výsledků do 15. 04. 2020• Finální verze do 1. 5. 2020
Vedoucí práce:	RNDr. Ing. Jiří Dobrylovský, Ph.D.

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 16. 1. 2020

Prof. Ing.
Milan
Žák CSc.

Digitálně podepsal Prof.
Ing. Milan Žák CSc.
DN: cn=Prof. Ing. Milan
Žák CSc., c=CZ, o=Vysoká
škola ekonomie a
managementu, a.s.,
givenName=Milan,
sn=Žák,
serialNumber=iCA -
10393535

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoreticko-metodologická část práce	3
2.1 Metodika	3
2.2 HDP a metody jeho měření.....	3
2.2.1 Metody měření HDP	4
2.2.2 Popis jednotlivých komponentů	4
2.2.3 Omezení při výpočtu makroekonomických ukazatelů	5
2.2.4 Vývoj čínského HDP.....	6
2.3 Demografická struktura země a její vliv na ekonomiku a rozvoj	6
2.3.1 Stručná historie země	7
2.3.2 Vliv politiky na ekonomický rozvoj	8
2.3.3 Zahraniční obchod.....	8
2.3.4 Hospodářská politika.....	9
2.3.5 Ekonomický rozvoj Číny	9
2.3.6 Geografické příčiny ekonomické migrace	11
2.4 Mezinárodní vlivy	11
2.4.1 Vliv globalizace na čínskou ekonomiku	12
3 Praktická část	14
3.1 Komparace skladby HDP let 2000 a 2018.....	14
3.1.1 Investice	19
3.1.2 Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb.....	23
3.1.3 Spotřeba.....	26
3.1.4 Import a export.....	29
3.2 Porovnání indexů životní úrovně, popis změn, které v tomto období nastaly	32
3.2.1 Životní úroveň domácností	34
3.3 Výklad příčin změn a jejich důsledků.....	34
4 Závěr	38
Literatura	40
Přílohy	I

Seznam zkratk

ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie (Association of Southeast Asian Nations)
CCPIT	Čínská mezinárodní hospodářská komora (China Council for the Promotion of International Trade)
CNBC	Spotřebitelský a obchodní zpravodajský kanál (Consumer News and Business Channel)
ČKS	Čínská komunistická strana
ČLR	Čínská lidová republika
FDI	Přímé zahraniční investice (Foreign direct investment)
EU	Evropská unie (European Union)
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade)
HCI	Index lidského kapitálu (Human Capital Index)
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
IT	Informační Technologie
NBS	Statistický úřad (National bureau of statistics)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development)
SOE	Státní podnik (State own enterprise)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USD	Americký dolar (United States Dollar)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1 Složení populace dle pohlaví, věku a oblasti v roce 2018	7
Tabulka 2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu v roce 2019	12
Tabulka 3 Nově zvýšená výrobní a provozní kapacita prostřednictvím investic do dlouhodobého majetku v roce 2018	22
Tabulka 4 Vládní výdaje a příjmy ve vybraných letech.....	24
Tabulka 5 Vládní výdaje pro rok 2000.....	25
Tabulka 6 Vybrané vládní výdaje pro rok 2018.....	26
Tabulka 7 Celková hodnota dovozu a vývozu v roce 2018	30
Tabulka 8 - Produkce hlavních průmyslových produktů a tempa růstu v roce 2018.....	I
Tabulka 9 - Dovoz a vývoz zboží s hlavními obchodními partnery, tempo a proporce růstu v roce 2018.....	II
Obrázek 1 Meziroční růst čínského HDP v procentech (2000–2018).....	14
Obrázek 2 Vývoj HDP ve 100 milionech juanů	15
Obrázek 3 Tempo růstu HDP ve vybraných asijských ekonomikách v roce 2018 v procentech	15
Obrázek 4 Podíl vybraných ekonomik na světovém HDP v procentech	16
Obrázek 5 Podíl na celkové světové ekonomice v roce 2000	16
Obrázek 6 Podíl na celkové světové ekonomice v roce 2018	16
Obrázek 7 HDP a jeho struktura s odhady na období 2019-2021	17
Obrázek 8 Podíl na celkovém HDP.....	18
Obrázek 9 Podíl jednotlivých odvětví na celkovém HDP ve 100 milionech juanů (2000)	18
Obrázek 10 Podíl jednotlivých odvětví na celkovém HDP ve 100 milionech juanů (2018) ...	19
Obrázek 11 Míra úspor čínských domácností	20
Obrázek 12 Veřejné výdaje vlády v milionech juanů	25
Obrázek 13 Disponibilní příjem a výdaje čínských domácností v miliardách juanů	27
Obrázek 14 Spotřeba na obyvatele rozdělená dle druhů výdajů v roce 2018	28
Obrázek 15 Procentuální vyjádření podílu služeb na HDP v roce 2018.....	29
Obrázek 16 Provázanost mezinárodního obchodu	31
Obrázek 17 Podíl vybraných ekonomik na celosvětovém obchodu od 2007-2017 v procentech	32
Obrázek 18 HCI index pro Čínu.....	33

1 Úvod

Cílem této práce je zhodnotit vývoj čínského HDP v letech 2000 a 2018 podle jednotlivých komponentů, které HDP tvoří. Srovnání bylo provedeno jak mezi těmito dvěma roky, tak i v porovnání s jinými světovými ekonomikami. V práci je poukázáno na vývoj HDP, změny ve spotřebě, vývoj importu a exportu, rozsah vládních i soukromých investic a jejich zaměření.

Dále jako dílčí cíl práce bylo zvoleno porovnání čínského HCI indexu v kontrastu s jinými zeměmi. HCI index byl poprvé představen v roce 2018 Světovou bankou a má za úkol měřit, které země si vedou nejlépe z hlediska maximalizování potenciálu obyvatelstva. Jeho podrobný popis je na straně 32.

Jako první přišel s konceptem HDP William Petty, a to již mezi roky 1645 a 1676. Moderní podoba HDP, která se používá dodnes, byla představena Simonem Kuznětsem roku 1934. Po Brettonwoodské konferenci (1944) se HDP stalo hlavní měřicí jednotkou výkonnosti ekonomiky, Coyle (2014, s. 6).

Čung-kuno (Čína) je v současné době velmi sledovaná země, a to z několika důvodů. Jde o situaci politickou, demografickou i ekonomickou. V předchozích desetiletích došlo k mnoha významným změnám v ekonomice tohoto státu, ale překvapivě nedošlo k úplnému uvolnění politické situace. Země byla po tisíciletí považována za velmoc a nalezené historické památky, jako jsou palácové komplexy, mauzolea či terakotová armáda, to jen dokazují. Obyvatelé země jsou také známi jako zdatní obchodníci a vynálezci (příkladem může být vynalezení střelného prachu nebo kompasu).

Čína je rozsáhlá svou velikostí, geografickou různorodostí a je jednou z nejlidnatějších zemí světa. Její vliv postupně rok od roku roste. V současné době je druhou největší ekonomikou světa dle zdrojů Světové banky (2019). To ale pouze za předpokladu, že porovnáváme hodnotu nominálního HDP, protože kupní síla země je největší na světě. Jednou z důležitých událostí byl vstup Číny do WTO v prosinci 2001, kdy země přijala mnoho závazků. Oficiální vstup do organizace také symbolizoval nástup Číny jako důležitého účastníka světové ekonomiky.

Čína je rychle rostoucí ekonomikou, která se postupně přetváří z výrobní na spotřební. Je největším světovým vývozcem (od roku 2009) a stálý ekonomický rozvoj pomohl stovkám milionům lidí vymanit se z absolutní chudoby a dalším stovkám milionům dostat se do střední třídy dle údajů Světové banky (2019). S tímto souvisí i rostoucí domácí trh. Lidé více spotřebovávají, stále více cestují a kupují si luxusnější zboží. Co tedy vlastně způsobilo vzestup Číny v posledních několika desetiletích?

V počátcích ekonomického rozmachu země to bývala levná pracovní síla a také její obrovské množství. Naughton (2018, s. 634, 635) popisuje, že v době, kdy se čínský trh začal pomalu otevírat světu, mnoho amerických i evropských společností vidělo příležitost, jak snížit svoje výrobní i mzdové náklady, a předhlonit tak konkurenci. Schopnost napodobovat a přizpůsobovat se, méně regulovaný trh či nízké ekologické normy a požadavky na výrobní společnosti k tomuto vzestupu jen přispěly. Výsledkem bylo přesunutí mnoha výrobních kapacit do Číny a následně vznik mnoha výrobních podniků. Tím vznikla závislost EU a USA na dovozu zboží z Číny.

Samotná velikost čínské ekonomiky je obrovskou výhodou země. Investice do nové infrastruktury, vodní dílo Tři soutěsky, výstavby nových domů, ale i celých měst a další vládní i soukromé projekty názorně zobrazeny v Business insider (2016), umožnily Číně stát se úspěšnou a rostoucí ekonomikou světa. Mnoho skeptiků poukazuje na problémy spojené s totalitním režimem či zvyšující se míru zadlužení země. Nutno však podotknout, že výše úspor obyvatel zdaleka převyšuje jiné země.

Po několika desetiletích úspěšného ekonomického růstu se ale i Čína začíná potýkat s problémy, jako je znečištění ovzduší, vody a půdy, a tak komunistická strana přistupuje k regulacím v ekologické oblasti (příkladem může být i zákaz dovozu plastu určeného k recyklaci z ostatních zemí, který byl zaveden v roce 2017).

2 Teoreticko-metodologická část práce

V teoretické části je nejprve vyčleněn pojem HDP a popsány komponenty které ho tvoří. Další část se zaměřuje na politické, ekonomické a demografické aspekty Číny, její zahraniční politiku a zahraniční obchod. Poslední část popisuje vliv globalizace na čínskou ekonomiku.

2.1 Metodika

Písemná práce vznikla především na základě analýzy sekundárních zdrojů.

V teoretické části jsou nejprve vyčleněny pojmy jako je HDP, dále také popsány politické, ekonomické a demografické aspekty Číny. V této části bylo čerpáno z česky i anglicky psané literatury, která je veřejně dostupná. Dále bylo čerpáno z veřejně dostupných internetových zdrojů, kterými byly Google Books, Google Scholar a Amazon Books. Získané poznatky byly přeloženy do českého jazyka (v případě nutnosti). Dále byly tyto informace mezi sebou porovnávány a rozříděny do jednotlivých kapitol práce.

Pro praktickou část byla použita pouze sekundární data, která byla získána z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou webové stránky organizací a jejich výroční nebo mimořádné zprávy. Nejčastěji bylo čerpáno ze statistických dat NBS a také ze statistických ročenek pro roky 2000 a 2018. Poměrná část dat byla také získána z dat Světové banky, OECD a jiných soukromých organizací působících v Číně. Tato data byla tříděna do skupin a následně vyhodnocována.

Sledovanými oblastmi byly především tyto skupiny: import, export, investice, spotřeba, vládní výdaje na spotřebu, ale také životní úroveň obyvatelstva. Ze souhrnných dat NBS pro rok 2000 a 2018 byla vyříděna potřebná data, byla provedena jejich analýza a z nich byly sestaveny jednotlivé grafy. Jiné vybrané grafy byly pouze převzaty z výroční zprávy Světové banky (2019) a také Evropské unie (2018).

Vlastní grafy a tabulky byly vytvořeny pomocí programu Microsoft Excel, Word, nebo pomocí programu Numbers. Grafy byly doplněny podrobným popiskem a tabulky byly interpretovány vzhledem k probíranému tématu a tematické oblasti.

2.2 HDP a metody jeho měření

Jurečka et al. (2017, s. 26) uvádí, že celkový ekonomický výkon země se měří pomocí makroekonomických agregátů. Mezi ně patří hrubý domácí produkt (HDP), hrubý národní produkt (HNP), čistý domácí produkt a čistý národní produkt. Z těchto ukazatelů je nejpoužívanější HDP. Velikost HDP v absolutním vyjádření představuje ekonomickou sílu země. Moss (2014, s. 1327) uvádí, že HDP zachycuje, jak se dané ekonomice v konkrétním roce dařilo, a představuje celkovou finální peněžní hodnotu statků a služeb vytvořenou za dané období na určitém území. Larraín (2020, s. 6) dodává, že když HDP roste, ekonomika roste a pokud HDP klesá, ekonomika zpomaluje.

HDP je tržní hodnota finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období, Moss (2014, s. 174).

- Finální statky – statky, které slouží k finální spotřebě, investicím, nebo vývozu.
- Tržní hodnota – cena, kterou za daný produkt zaplatí kupující.
- Veškerých – statky, které jsou statisticky zachytitelné.

- V dané ekonomice – statky a služby, které byly vyprodukovány na konkrétním státním území.
- Za dané časové období – nejčastěji se jedná o čtvrtletí, nebo rok.

HDP je tedy jedním z nejdůležitějších a také jedním z nejsledovanějších makroekonomických ukazatelů a poskytuje nejlepší údaje o celkové ekonomické aktivitě konkrétního státu.

2.2.1 Metody měření HDP

Rozeznáváme tři základní metody výpočtu HDP.

1. Výdajovou metodu

- Vzorec pro výpočet HDP výdajovou metodou je následující, Moss (2014, s. 186):

$$HDP = C + I + G + NX \quad (1)$$

C – spotřeba domácností,

I – výdaje na investice,

G – výdaje vlády na nákup výrobků a služeb,

NX – čistý export (export po odečtení importu).

2. Výrobní metodu

- Součet veškerých přidaných hodnot všech odvětví v ekonomice.

3. Důchodovou metodu

- Součet všech mezd, rent, úroků, zisků, znehodnocení kapitálu a nepřímé daně zmenšené o dotace.

Nejčastěji bývá v praxi používána výdajová metoda anebo také metoda výrobní.

2.2.2 Popis jednotlivých komponentů

Níže jsou detailně rozepsány jednotlivé komponenty, které se používají při výpočtu výdajovou metodou.

Spotřeba domácností

Spotřeba domácností tvoří podle Jurečka et al. (2017, s. 30-32) velkou část agregátních výdajů, a jedná se o výdaje na spotřebu domácností. Dělí se na dvě základní kategorie:

- předměty krátkodobé spotřeby, jako jsou kosmetika, potraviny, noviny, časopisy a další;
- zboží střednědobé a dlouhodobé spotřeby, jako jsou domácí spotřebiče, motocykly a dále také služby, mezi které například patří vzdělávání či kultura.

Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb

- Celkové vládní výdaje můžeme rozdělit na: vládní nákupy statků a výdaje na transfery.
- Do HDP se připočítávají pouze vládní nákupy na výdaje – zdravotnictví, školství, platy státních zaměstnanců, nevratné dotace, apod.
- Transfery: za jejich poskytnutí nedostává vláda žádnou protihodnotu – dávky.

Moss (2014, s. 1369) uvádí, že vládní výdaje na spotřebu v sobě zahrnují výdaje jak na státní, oblastní tak i lokální úrovni. Zároveň tyto výdaje mohou, ale nemusí zahrnovat kapitálové investice vlády, a to v závislosti na tom, jak je tato složka započítávána (jako vládní výdaje, nebo jako investice).

Investice

Investice jsou podle Jurečka et al. (2017, s. 30) jedním ze základních komponentů HDP a mají většinou menší podíl na celkovém HDP v porovnání se spotřebou. Lze je rozdělit do dvou kategorií.

- Fixní investice – je pro ně typické, že se v průběhu používání opotřebovávají, jedná se o budovy, stroje nebo nové výrobní linky.
- Změna stavu zásob – je rozdíl stavu zásob na konci a na začátku období. Jedná se například o materiál.

Pro investice je typická fluktuace. Jejich výrazný pokles či nárůst mají za následek propad nebo růst HDP. Moss (2014, s. 1472) říká, že chce-li stát zvýšit investice, musí buď snížit spotřebu (zvýší se soukromé úspory), snížit vládní výdaje, nebo zvýšit daně (dojde ke zvýšení vládních úspor), zvýšit své zahraniční půjčky, nebo je možné zvolit kombinaci výše uvedených.

Čistý export

Moss (2014, s. 1371) uvádí, že čistý export je jednoduše rozdíl mezi vývozem a dovozem a označuje se jako bilance. Ta může být vyrovnaná, aktivní nebo pasivní. Je-li hodnota vývozu výrobků a služeb vyšší než hodnota dovozu, dochází ke zvýšení HDP a naopak.

2.2.3 Omezení při výpočtu makroekonomických ukazatelů

Jurečka et al. (2017, s. 36-38) zmiňuje několik omezení při výpočtu HDP. Mezi tyto problematické oblasti patří.

Stínová (šedá) ekonomika – Jedná se o část ekonomiky, jejíž činnost je zatajovaná a vymyká se jak zdaňování, tak státní kontrole. Do HDP se však započítává. Problém ale je, že je tato oblast zachycena nepřesně, protože přesná čísla nejsou známa. Příkladem může být ilegální zaměstnávání přistěhovalců, nelegální činnost, nebo obchod s kradeným zbožím.

Práce v domácnosti – tyto činnosti nejsou do HDP započítávány, poukazuje se však na velký význam těchto činností pro společnost. Jedná se o svépomocné stavební práce, práce v domácnosti, ale i praní, vaření a úklid.

Škody na životním prostředí – spotřeba přírodních zdrojů a s ní související i škody na životním prostředí nejsou odečítány od produkce, tím je opomíjena významná část nákladů na výrobu.

Nová ekonomika – Současné ekonomické ukazatele byly vytvořeny v době, kdy téměř veškerá produkce byly hmotné statky. Příchod informačních technologií je spojen s elektronickými transakcemi a vzrůstající mírou elektronických operací.

2.2.4 Vývoj čínského HDP

Cihelková (2009) in Morrison (2006, s. 3) zmiňuje, že čínské hospodářství roste rychlým tempem. Růst HDP mezi lety 1979 až 2005 se v průměru pohyboval okolo 9,6 %. Oproti tomu mezi roky 1960-1978 to bylo jen asi 5,3 %. V posledních několika desetiletích byla Čína schopna udržet své HDP ve stálém dvojciferném růstu, a stala se tak symbolem nové ekonomické éry. Huang (2017, s. 44) říká, že po celé čtvrtstoletí bylo HDP stabilní mezi 8– 11 procenty. Dále uvádí, že už někdy okolo roku 2004 byl čínský růst globálně ze všech zemí nejrychlejší, což překvapilo i mnohé světové ekonomy. Hospodářský růst dosáhl svého vrcholu v roce 2006 s 11,7 %, a od té doby pozvolna klesá. Budoucí předpoklad dle odhadů Světové banky je takový, že čínské HDP poklesne v roce 2020 na 5,9 % a dále na 5,8 % v roce 2021.

Čínský růst není rovnoměrný, tento vývoj však bylo možné pozorovat také u dalších úspěšných východoasijských ekonomik (Jižní Korea, Japonsko a Taiwan), které si prošly podobným procesem transformace, Huang (2017, s. 57)

Huang (2017, s. 45) také uvádí, že stále rostoucí export a vysoká míra investic byly až donedávna hnací silou čínské ekonomiky. Za předpokladu, že by se obchodní přebytky z exportu snižovaly, bude Čína nucena zvyšovat domácí spotřebu a investice, aby si udržela konstantní výši HDP. Vzhledem k tomu, že míra investic se pohybovala okolo 35-40 % HDP na začátku roku 2000 (což bylo již podle globálních měřítek považováno za vysoké), bylo argumentováno, že čínské domácnosti musí zvýšit svou spotřebu. Dále Huang říká, že vyvážením snížených obchodních přebytků by se zajistil dlouhodobý a vyvážený růst.

2.3 Demografická struktura země a její vliv na ekonomiku a rozvoj

Naughton (2018, s. 282) uvádí, že složení populace hraje klíčovou roli v otázkách ekonomického růstu a v ekonomických změnách. Demografické složení tak může sloužit jako obrovský urychlovač procesu růstu.

Obyvatel Číny je jedenapůlkrát více, než činí počet obyvatel Evropy včetně Ruska a Turecka. Avšak jak píše Khanna (2019, s. 323), růst čínské populace stagnuje a jeho vrchol je očekáván okolo roku 2030. Je to tedy jedna z největších, ale také nejlidnatějších zemí světa. To způsobuje obrovský tlak na zdroje a také na životní prostředí země. Navzdory velkým kulturním rozdílům mezi mnoha různými etnickými skupinami se většina Číňanů, to je devět desetin populace, považuje za národnost Han, jak uvádí Starr (2010, s. 522).

Čína byla vždy velmi hustě osídlená země. Okolo roku 1800 jak píše Naughton (2018, s. 275– 277), tvořila čínská populace asi jednu třetinu populace světa. Populace byla však pravidelně regulována, a to především hladomorů nebo občanskými válkami. Největší populační boom však země zažila v období zemědělského rozvoje, kdy počet obyvatel vzrostl až na 432 milionů. V roce 1949 za vlády Mao Ce-tunga došlo po neúspěšném zavedení programu Velkého skoku k jednomu z největších hladomorů v historii Číny.

Naughton dále uvádí, že po tomto roce začala populace opět růst a postupně se rozrostla, a to až na 1 miliardu. V roce 1980 po Mao Ce-tungově smrti, byla zavedena takzvaná politika jednoho dítěte, a to proto, že nastaly pochybnosti, zda by byla země schopna uživit stále se rozrůstající populaci. Tato politika byla později změněna na politiku dvou dětí. Do současné doby ale politika jednoho dítěte přinesla nový problém, kdy čínská populace rapidně stárne, a také je ve společnosti výrazný přebytek mužů.

Podle Naughtna (2018, s. 277) budou tyto aspekty hrát v budoucím růstu čínské ekonomiky zásadní roli a v konečném důsledku mohou být také velkou sociální zátěží pro zemi. Tabulka 1 níže zobrazuje složení populace v roce 2018.

Tabulka 1 Složení populace dle pohlaví, věku a oblasti v roce 2018

Položka	Počet obyvatel ke konci roku 2018	Podíl v procentech
Celkem	1 395 380 000	100,00
Z toho: Města	831 370 000	59,58
Venkov	564 010 000	40,42
Z toho: Muži	713 510 000	51,10
Ženy	681 870 000	48,90
Z toho: Věk od 0-15	248 600 000	17,80
Věk od 16-59	897 290 000	64,30
Věk 60 a více	249 490 000	17,90
Z toho: nad 65 a více	166 580 000	11,90

Zdroj: NBS (2019) [27]

Rozložení obyvatel v Číně není rovnoměrné a jak Naughton (2018, s. 55-57) píše, sever, severovýchod a oblast řeky Yangtze dohromady vytvořily 50,5 procent HDP v roce 2015. Pobřežní provincie patří k nejbohatším a nejhustěji osídleným. Vláda také povzbuzuje jednotlivé provincie, aby si navzájem konkurovaly. Soutěží mezi sebou o získání lepší ekonomické pozice a získání většího vlivu. Toto soupeření podle Huanga (2017, s. 38) bylo jednou ze základních hnacích sil v otázce expanze Číny a jejího ekonomického růstu.

2.3.1 Stručná historie země

Země je známá jako velmoc již od dávného starověku. Jako Čínská říše byla známa až do roku 1911. Naughton (2015, s. 86) píše, že 1. ledna 1912 byla v Nankingu slavnostně vyhlášena Čínská republika a prvním prezidentem se stal Sunjatsen z hnutí Kuomintang. V roce 1946 dochází k občanské válce, kdy je režim Kuomintangu u konce a k moci se dostává Mao Ce-tung. Ten 1. října 1949 vyhláší založení Čínské lidové republiky. V této době, byla Čína stále velmi chudá země. Al Jazeera (2019) uvádí několik historických událostí, které vedly k rozmachu Číny a její ekonomické transformaci. První velké ekonomické reformy a také sociální restrukturalizaci započal již Mao Ce-tung. V roce 1958 byl spuštěn program nazvaný Velký skok vpřed, což byl pětiletý ekonomický plán s cílem nastartovat průmyslovou a zemědělskou výrobu a vyrovnat se tak ostatním vyspělým zemím. Tento plán nebyl bohužel úspěšný a prudký propad produkce vedl k devastujícímu hladomoru mezi lety 1960-61 a měl za následek smrt okolo 45 milionů lidí. 9. září 1976 umírá Mao Ce-tung a uvnitř komunistické strany nastává boj o moc. V roce 1977 se vlády ujímá jako nejsilnější osobnost strany Teng Siao-pching, který zahajuje dalekosáhlé ekonomické reformy. Peking navazuje diplomatické vztahy s USA a také otevírá svoji ekonomiku zahraničním investorům. Dalším důležitým krokem je také zavedení politiky jednoho dítěte, která si kladla za cíl zpomalit příliš rychle rostoucí velikost populace a zároveň zvýšit životní úroveň obyvatelstva.

Al Jazeera (2019) píše, že rok 1989 byl doprovázen ideologickým bojem uvnitř vládnoucí strany. Tisíce demonstrantů (většinou studentů) se v květnu téhož roku shromáždily na náměstí Tiananmen a dožadovali se demokratických reforem. Tento protest byl násilně potlačen armádou na příkaz strany. Oficiální čísla uvádí, že bylo během potlačení zabito 200 lidí,

neoficiální zdroje ale uvádí až 3000. Tento krok vzbudil mezinárodní nevoli, která vedla až k zavedení sankcí vůči Číně.

Muhlhahn (2019, s. 204) píše, že v roce 1993 se Jiang Zemin stává prezidentem a v roce 1995 představuje privatizaci malých státem vlastněných společností. V roce 1996 je zahájena stavba gigantické přehrady Tři soutěsky. Tento projekt byl naplánován už Mao-Ce tungem s cílem kontrolovat každoroční záplavy na řece Yangtze. Zároveň měla přehrada sloužit k výrobě elektřiny. O rok později, to je v roce 1997, je Hong Kong navrácen pod čínskou nadvládu poté, co byl více jak století britskou kolonií, a stejně tak je i portugalská kolonie Macao v roce 1999 vrácena Číně.

Podle Muhlhahna (2019, s. 204) byl vstup země do WTO v roce 2001 důležitým mezníkem pro čínskou i celosvětovou ekonomiku. V roce 2008 vypukly rozsáhlé protesty v Tibetu a v tibetských komunitách v okolních provinciích. Byly to největší protesty proti Číně za posledních 20 let.

Al Jazeera (2019) dále uvádí, že v roce 2013 se úřadu prezidenta ujímá Xi Jinping, který je u moci až do současnosti. Vzhledem k tomu, že čínská populace rychle stárne, zavádí politiku dvou dětí. Za jeho vlády roste nespokojenost s nedodržením základních svobod Čínou v Hong Kongu, která vede k rozsáhlým a dlouhotrvajícím protestům. V roce 2015 podepisuje prezident Xi v Paříži klimatickou dohodu. Xi Jinping také provedl změnu ústavy, která zrušila dvoufunkční lhůtu pro předsednictví ve straně, což mu umožňuje zůstat ve funkci i po roce 2023. Jeho jméno a ideologie byly také přidány do ústavy strany, čímž se dostal na stejnou úroveň jako zakladatel strany – předseda Mao.

2.3.2 Vliv politiky na ekonomický rozvoj

Světová pozornost je upřena na ekonomické perspektivy, na to, jak se postupně Čína ekonomicky vyvíjí. Po pádu Sovětského svazu, jak o tom píše Callick (2015, s. 126), si ČKS uvědomila, že bez velkých ekonomických reforem se země také postupem času zhroutí. Z toho vyplynulo Teng-Siao-pchingovo otevření ekonomiky světa. Koncem 20. století se rozhodla komunistická strana vrátit továrny a statky do soukromých rukou. Tímto byl nastartován ekonomický boom.

Dále autor píše, že Peking jakožto hlavní město a centrum moci dává pokyny celé zemi. Mezi ty nejdůležitější patří udržovat rychlý ekonomický růst, podporovat sektor služeb, zlepšovat kvalitu životního prostředí či otevírat nové továrny a zavírat ty staré nebo neefektivní.

Země ale čelí mnoha problémům, protože nenastaly potřebné politické reformy. S HDP, které se stále pohybuje v dvojciferných číslech, a podle průzkumů ukazujících na vysokou občanskou spokojenost (Čína je jednou ze zemí s největší občanskou spokojeností), je ale značně nepravděpodobné, že by jakákoliv politická reforma byla uskutečnitelná, Huang (2017, s. 95).

Naughton (2018, s. 16) uvádí, že Čína si prošla dramatickou transformací z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní a Coase (2009, s. 111) dodává, že země se stala kapitalistickou v rekordně krátkém čase.

2.3.3 Zahraniční obchod

V roce 1970 podle Naughtona (2018, s. 577) započal obrovský vývoz čínského zboží, které je náročné na pracovní sílu jako je oblečení, obuv nebo hračky. Zároveň byl umožněn dovoz základních potravin a surovin zpět do Číny. S prohlubující se mezinárodní integrací, byla země

schopna dovážet sofistikované stroje, které byly kapitálově a technologicky náročné. Liberalizace obchodu byla od počátku nedílnou součástí čínského procesu hospodářské reformy.

Jak vyplývá ze zprávy Evropské komise (2020), v roce 2019 byla pro Čínu hlavním vývozním trhem EU, která tak předstihla USA. Následovaly ASEAN, Hongkong a Japonsko. Hlavním zdrojem dovozu do Číny bylo v roce 2019 uskupení ASEAN.

Hlavní vývozní položky Číny v roce 2019 byly elektrické a elektronické přístroje, strojírenská zařízení, nábytek a také průmyslové výrobky, zejména telekomunikační zařízení, elektrické stroje a zařízení a kancelářské stroje. Pozvolna se také stále zvyšuje vývoz průmyslových strojů a zařízení a také vývoz dopravních prostředků.

Zpráva dále uvádí, že z dovozu byly hlavními dovozními položkami elektrické a elektronické přístroje, stroje a dopravní zařízení. Podstatnou část dovozu tvořily také primární suroviny, jako ropa, železo, zemní plyn a zemědělské plodiny, především sójové boby. Čína je největším světovým dovozcem sójových bobů a druhým největším dovozcem rýže a ječmene.

2.3.4 Hospodářská politika

Již roku 1956 Mao Ce-tung považoval za zásadně důležité udržet rovnováhu mezi státem, výrobními jednotkami (továrny ve městech a produkční týmy na venkově) a také mezi centrálními a lokálními vládami, Coase (2009, s. 192).

Ekonomická přeměna země započala roku 1978, když Teng Siao-pching zpřístupnil průmyslový sektor zahraničním investorům. Huang (2017, s. 40) uvádí, že v roce 2004 premiér Zhu a jeho politika vedly k finanční restrukturalizaci. Ta umožnila eliminovat špatné půjčky a zmenšit počet neprosperujících státních podniků (SOE). Zhuův privatizační program měl za cíl zprivatizovat obchod s nemovitostmi, a odstartoval tak dekádu výstavby, jejímž výsledkem byl obrovský ekonomický růst. Od zahájení této nové éry otevřenosti se z bída vymanily stovky milionů lidí. Oficiální údaje Číny potvrzují, jak Callick (2015, s. 14) uvádí, že se míra chudoby snížila od roku 1981 z 53 % na 2,5 % v roce 2005. K tomu Towson, Woedsel (2017, s. 61) dodávají, že za posledních 30 let se přibližně 300 milionů lidí dostalo do střední třídy, a dle dat OECD je předpoklad, že dalších 200 milionů je bude následovat do roku 2026.

Na konferenci o ekonomické transformaci Číny, která se konala v Chicagu v červnu 2008, Steven Cheung řekl, že transformace čínské ekonomiky z komunistického na kapitalistický systém je ta nejlepší ekonomická reforma století, Coase (2009, s. 93).

2.3.5 Ekonomický rozvoj Číny

Před několika lety se export skládal především z produkce oblečení a hraček, v dnešní době ho tvoří především technologie a také produkty, jako jsou mobilní telefony, motory nebo i auta. V poslední době se čínské manufaktury posouvají od výroby levných výrobků po technologicky náročnější produkty. Dle dat NBS (2019) se přidaná hodnota zboží, které Čína vyváží, výrazně zvyšuje. V roce 1980 to bylo přibližně 20 procent a v současnosti je to téměř 50 procent.

Další důležitou změnou z hlediska ekonomiky je i přesouvání výrobních podniků z drahých pobřežních lokalit do centrálních a západních částí země. Towson, Woedsel (2017, s. 42) zmiňují, že to postupně vede ke zlepšení infrastruktury, která propojuje pobřežní regiony s těmi vnitrozemskými, a k růstu místních trhů. Velké množství poměrně levné pracovní síly umožňuje lokálním vládám budovat podniky, které jsou schopny konkurovat cenou v odvětvích, která jsou cenově citlivá, jako je oděvní a textilní průmysl.

Huang (2017, s. 12) uvádí, že někdy v roce 2008 se Čína začala pozvolna přesouvat z levné velkovýroby. Postupně se rozšiřoval sektor služeb, kde byl zaznamenán nárůst o 8,3 %, což bylo o 2,3 % více než u výroby. Zároveň služby nyní činily 50 % HDP v porovnání se 41 % výrobního průmyslu. Jak uvádí Towson, Woetzel (2017, s. 68), dobrým příkladem rozšiřování sektoru služeb je nárůst počtu kin, a to až o trojnásobek za poslední 3-4 roky, s výnosem okolo 7 miliard juanů. V roce 2015 vzniklo asi okolo 8000 nových promítacích prostor.

Také maloobchodní prodej každoročně stoupá asi o 10 % a internetové prodeje jsou dokonce o 30 až 40 % vyšší každý rok, a osobní spotřeba vzrostla asi o 1 miliardu juanů mezi roky 2010 a 2015, což je celá ¼ celosvětového nárůstu, Huang (2017, s. 13).

Další významnou transformací, kterou uvádí Towson, Woetzel (2017, s. 65) je, že čínští spotřebitelé začínají mít jiné nákupní zvyklosti, které už nejsou pouze vázané na užitečnost produktu, ale i na emoční a aspirační potřeby. Obyvatelé více chodí na kávu do Starbucks, cestují do zahraničí, kupují luxusní elektroniku a oblékají se do luxusních značek. Dále také více navštěvují kulturní akce nebo vybírají zboží podle svého vkusu, a ne pouze potřeby. Spotřeba už není jen o dobré ceně a jednoduchém využití prodávaných produktů. Městská a zámožnější klientela začíná hledat především emocionální prospěch ze zakoupených výrobků. Podle Townsona, Woedsela (2017, s. 60) je Čína a Asie budoucností světové ekonomiky.

Ekonomické výhody

V současnosti je ČLR největším výrobcem na světě, přesahujícím hodnotu 2,9 bilionů dolarů. Výroba se za posledních 30 let zvýšila 20x a činí asi 40 % HDP a zaměstnává přes 130 milionů lidí, Towson, Woedsel (2017, s. 40-42).

Čína má podle Huang (2017, s. 152) několik výhod, které jí umožňují produkovat zboží v obrovském množství. Jednou z nich je stále relativně levná pracovní síla (pouze ale ve středních a západních oblastech) a také její velké množství. Další výhodou je bezpochyby rostoucí domácí poptávka. S rostoucí životní úrovní si Číňané mohou dovolit i více nakupovat, a tak například jen prodej automobilů přesahuje 20 miliard dolarů ročně. Jako další výhody by se daly uvést také moderní a rostoucí infrastruktura, stálé vládní i soukromé investice ve stavebnictví, ale i rostoucí počet vzdělaných lidí s vysokoškolskými tituly. Tou největší výhodou je bezpochyby velikost čínské ekonomiky, Huang (2017, s. 153).

Cíle směřující ke zvýšení spotřeby

Jedním z hlavních cílů čínské ekonomiky by podle některých ekonomů mělo být co nejvíce podpořit domácí spotřebu. U vyspělých světových ekonomik tvoří většinu HDP (asi dvě třetiny) osobní spotřeba. Ekonomická zpráva vydaná Federální bankou Kansasu (2016) předpokládá, že takový posun by zároveň pomohl čínskému vnitřnímu trhu přizpůsobit se stále náročnějším, městským zákazníkům, a růst by pomohl přetvořit celý vnitřní trh. Zároveň by růst HDP byl stabilnější.

Jak Huang píše (2017, s. 26), dle dat Světové banky zůstává čínská spotřeba stále nízká, a to navzdory tomu, že se v poslední době výrazně zvýšila. V roce 2010 byl její podíl na HDP asi jedna třetina (35,6 %), v roce 2018 se pouze mírně zvýšila na 39,4 %. V porovnání s ostatními vyspělými státy, kde se tento údaj pohybuje okolo 64 %, je toto číslo stále nízké.

2.3.6 Geografické příčiny ekonomické migrace

Čína jako země kontrastů je nejen rozsáhlá svou rozlohou, ale také nesmírně geograficky různorodá. Naughton (2018, s. 46-52) píše, že západní polovina Číny je vyprahlá a řídko osídlená. Pouze 6 % populace žije na hornatém a suchém západu, zbylých 94 % obývá východní část země.

Dále Naughton uvádí, že čínský terén je převážně hornatý nebo kopcovitý (asi 65 %), což znamená, že relativně málo půdy je vhodné pro pěstování plodin. Pouze 19 % čínské půdy je čínskými pozorovateli posuzováno jako vhodné pro obývání. Celkově je sever suchý, zatímco jih je svěží a je zde velká četnost vodních toků. Vzhledem k enormní populaci chybí Číně orná půda, lesy a zdroje pitné vody, což může v budoucnu způsobit, vážné ekologické problémy.

V současné době se většina nových továren nachází na východním pobřeží a tyto provincie jsou jedny z nejrychleji rostoucích a také jedny z nejbohatších. Mnoho zemědělců z chudších západních provincií se proto uchyluje k migraci do těchto částí země, aby tam hledali práci v průmyslových zónách a nově vznikajících továrnách. Podle Towsona, Woetzela (2017, s. 13,14,19) od roku 1980 až po rok 2005 vzrostly městské aglomerace přibližně o 450 milionů nových přistěhovalců. Čína v současné době zažívá jednu z největších ekonomických migrací v lidské historii. Stovky milionů lidí se stěhují z venkova do měst za lukrativnější práci a lepším životem. 300 milionů lidí se za posledních 30 let již přestěhovalo, a McKinsey Global Institute předpovídá, že dalších 350 milionů je bude následovat.

V Číně stěhování do měst vypovídá o určitém statusu bohatství. HDP na obyvatele také rychleji stoupá ve městech. V číslech to znamená, že od roku 1990 se HDP na osobu zvýšilo až třikrát, jak říká Starr (2010, s. 579), a zároveň disponibilní příjem se zvětšil asi o 300 %.

2.4 Mezinárodní vlivy

Čínská ekonomika je stejně tak jako všechny ostatní ekonomiky světa ovlivňována vzájemnými vztahy. Převážné množství čínských obchodních operací s okolním světem probíhá v pobřežních městech, které bývaly smluvními přístavy již v minulosti. Jedná se o města Tianjin, Dalian, Shanghai, Fuzhou, Xiamen a Guangzhou.

Vztahy s USA

USA, jako jedna z dominantních světových velmocí, sdílí s Čínou stejný zájem. Tím je obchod a vzájemný ekonomický rozvoj. Navzdory protichůdným politickým uskupením jsou obě ekonomiky na sobě do jisté míry závislé.

Murray (2020) píše ve svém článku pro agenturu Bloomberg, že v poslední době je politická situace mezi ČLR a USA stále více napjatá. To bylo vyostřeno i několika konflikty, jako je například skandál okolo společnosti Huawei, problém s technologickým vlastnictvím, a v poslední době to dokonce vyústilo až k omezení obchodování mezi oběma zeměmi. Dle FTI Consulting studie (2020), která byla provedena v květnu 2020, dokonce 40 % Američanů odmítá nakupovat produkty, které na sobě nesou značku „MADE IN CHINA“. Některé americké společnosti již i zvažují, že přesunou svou výrobu zpět do Spojených států.

Jako příklad omezení obchodu uvádí Mehta (2015) pokles textilního a oděvního exportu Číny, který od ledna 2015 do května 2015 dosahoval 30 miliard dolarů, a kde podíl Spojených států činil 16,4 miliard dolarů. Naproti tomu v roce 2014 dosahoval celkový textilní a oděvní export okolo 300 miliard dolarů. Pro čínské výrobce je stále obtížnější (jedná se tedy především o ty, kteří vyrábí levné zboží) najít odbyt ve Spojených státech. Důvodem může být zvyšující se uvědomělost nakupujících, růst konkurence nebo citlivost vůči ceně a s tím spojená slábnoucí poptávka.

Obchodní vztahy s EU a ČR

Obchodní vztahy s Čínou jsou pro Evropskou unii velmi důležité, jak uvádí i zpráva Evropské komise (2020)[5]. Jsou jejím největším importérem a druhým největším odbytíštěm. Zpráva dále uvádí, že v roce 2019 činil objem vzájemného obchodu 644 miliard eur s bilancí 194 miliard eur ve prospěch čínského exportu. Celkově obchod s Čínou každým rokem zaznamenává nárůst, ovšem import z Číny roste rychleji než export do země. Jak je dále ve zprávě uvedeno, obchodní partnerství bylo vždy pro obě strany velmi důležité. V roce 2020 byla přijata nová strategická agenda o vzájemné spolupráci, která vzájemné obchodní vztahy ještě prohloubila.

Hlavní postavení v českém vývozu do Číny dlouhodobě zauímají stroje a dopravní prostředky, které tvoří více než šedesát procent exportu. Dále se do Číny vyvážejí průmyslové a spotřební zboží, zejména součásti motorových vozidel, čerpadla, rozvaděče, telefonní přístroje, hračky, kočárky či pneumatiky. V tabulce 2 jsou zobrazeny nejčastěji vyvážené české produkty pro rok 2019.

Tabulka 2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu v roce 2019

Název zboží	Hodnota v tis. EUR
Buničina	139 414
Surové nebo nahrubo opracované dřevo	121 476
Mikroskopy (ne optické)	79 611
Tříkolky, koloběžky, kočárky	65 899
Čerpadla	55 986
Procesory a řídicí jednotky	51 359
Části přístrojů k ochraně el. obvodů, rozvaděčů	40 764
Stroje, přístroje mechanické	35 409
Vypínače el. obvodů automatické	34 286
Součásti izolační z plastů pro el. stroje	34 120

Zdroj: Businessinfo (2019) [15]

Obchodní vztahy s ostatními zeměmi

Ve zprávě vydané Ekonomickým týdeníkem (2016) je uvedeno, že v Jižní Americe Čína převážně investuje v Argentině, Brazílii, Ekvádoru a Venezuele. Všechny tyto země mají velké nerostné bohatství, o které má Čína zájem, a zároveň zde i existuje potencionální odbyt pro čínské zboží.

V neposlední řadě se i Afrika stává potencionálním odbytíštěm. Čínské firmy zde především investují do infrastruktury a zpracování nerostných surovin. Jedná se především o Nigérii, Eritreu či Zimbabwe.

Dále Čína významně investuje do budování infrastruktury, zemědělství a telekomunikací v oblasti Pákistánu, Indie, Nepálu a Bangladěše.

2.4.1 Vliv globalizace na čínskou ekonomiku

Callick (2015, s. 119) píše, že mnoho významných odborníků i laiků dnes spekuluje, co to vlastně globalizace je, zda se jedná o jev, který je absolutně nový, či zda globalizace byla vždy součástí společnosti. Steger (2020, s. 20) uvádí, že pojem globalizace byl poprvé použit v anglickém jazyce už okolo roku 1930, ale až okolo roku 1990 se začal tento pojem aktivně

používat. V určité formě ale existovala globalizace již od pradávna. Příkladem může být migrace národů za novým územím, křížácké války, vikingské nájezdy nebo i první objevné plavby.

Rozbor slova globalizace již vystihuje podstatu, to je global z anglického jazyka přeloženo jako celosvětový. Steger (2020, s. 25) o globalizaci píše jako o rozmisťování služeb a zkušeností mezi různé národnosti nebo jako o proměně prostorové organizace společenských vztahů a transakcí.

Čtyřmi hlavními aspekty globalizace jsou:

- mezinárodní obchod;
- pohyb investic a kapitálu;
- migrace osob;
- šíření znalostí.

Hlavní impulz dostala globalizace po roce 1945, kdy vznikl Mezinárodní měnový fond, Světová banka a Mezinárodní organizace pro obchod GATT/WTO.

Rozvoj námořní i letecké dopravy umožnil rychlý přesun hotových výrobků z jihovýchodní Asie, Číny a Turecka, kam bylo přesunuto mnoho výrobních kapacit, zpět do Evropy a USA. Dále pak možnost rychlých mezinárodních transakcí mezi bankami, volný pohyb osob a volný pohyb kapitálu umožňují rychlou a snadnou výměnu zboží. Stiglicz (2017, s. 120) uvádí, že globalizace jednoznačně přispěla k rychlému ekonomickému růstu a také k úspěšnému objevení a rozvíjení trhů nových. Tento rozvoj nových trhů, měl za výsledek vznik nové střední třídy v Číně.

Čína jednoznačně patří k zemím, jež z globalizace nejvíce profitují. Světová banka (2019) uvádí, že je potřeba i nadále prohlubovat integraci Číny do globální ekonomiky a mezinárodních trhů. Lepší začlenění země by mělo rozsáhlé benefity pro všechny. Pokračující snaha odstranit obchodní bariéry mezi státy by povzbudila vzájemný obchod a růst produktivity. To by vedlo k větší konkurenci a zároveň i větší dostupnosti moderních technologií. Vzájemná spolupráce mezi obchodními partnery by pomohla k nalezení vhodných a dlouhotrvajících řešení v problematických otázkách, kde nebyla doposud shoda. Prohloubení integrace by také pomohlo zmenšit nejistotu, a tím podpořit investice a obchod a v neposlední řadě i zajistit větší výrobní produkci.

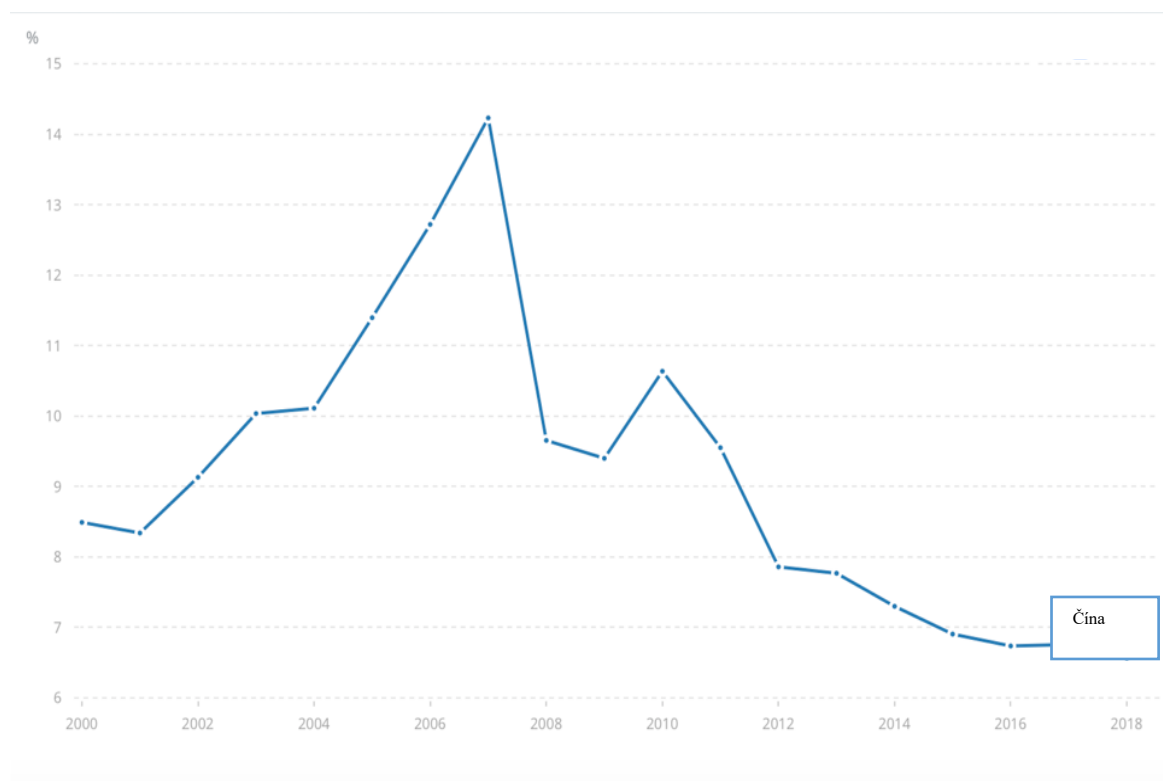
3 Praktická část

V analytické části práce je nejprve popsán vývoj HDP v čase, dále pak je porovnán vzhledem k ostatním zemím jako je USA, země jihovýchodní Asie a uskupení EU. Jako další bod této části práce byl zvolen předpokládaný budoucí vývoj čínského HDP, ke kterému byla použita data Světové banky. S použitím dat čínského statistického úřadu a znovu dat Světové banky byly vypracovány grafy ukazující podíl jednotlivých odvětví na celkovém HDP za rok 2000 a 2018. Druhá část se věnuje jednotlivým komponentům, které HDP tvoří. Na závěr je zobrazen HCI index.

3.1 Komparace skladby HDP let 2000 a 2018

Od roku 1978, kdy se Čína začala pomalu otevírat světu a reformovat svou ekonomiku, vzrostlo průměrně HDP o 10 procent každý rok. Obrázek 1 ukazuje vývoj HDP v rozmezí od roku 2000 až do roku 2018.

Obrázek 1 Meziroční růst čínského HDP v procentech (2000–2018)

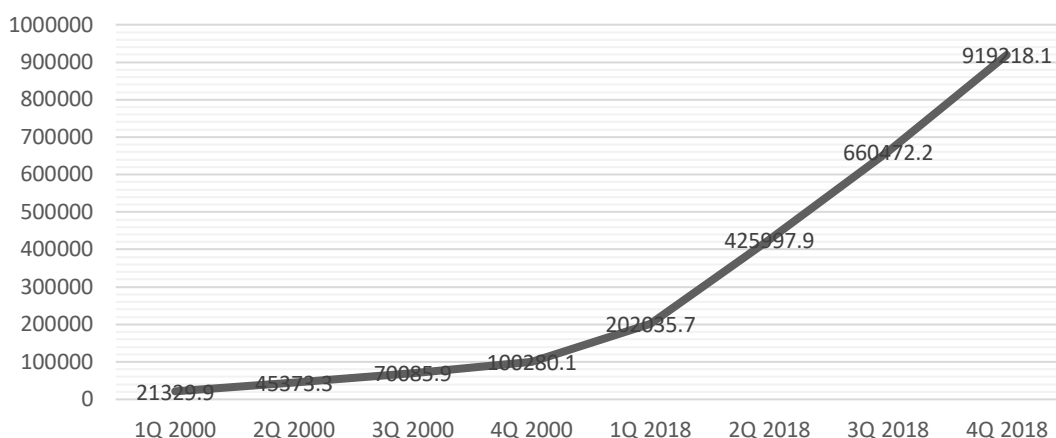

Zdroj: Světová banka a OECD (2020) [10]

V roce 2000 se HDP pohybovalo mezi 8 a 9 %, s mírným poklesem v roce 2001. Od té doby zaznamenalo nejprve pozvolný růst a někdy od roku 2004 nastal prudký nárůst, a to až do roku 2006. V tomto roce nastal bod zlomu a následoval prudký pokles. Mírný nárůst byl znovu zaznamenán v roce 2010, ale zdaleka již nedosahoval nárůstu z roku 2006. Od této doby HDP pozvolna klesalo a v roce 2018 se pohybovalo mezi 6 a 7 %. V roce 2018 růst Číny mírně zpomalil na 6,5 % poté, co v roce 2017 rostl rychleji, než se očekávalo.

Dále na obrázku 2 jsou zobrazeny konkrétní hodnoty výše HDP v jednotlivých kvartálech roku 2000 a 2018. Křivka má rostoucí tendence a za vyobrazených 18 let se HDP zvýšil téměř 10krát.

Obrázek 2 Vývoj HDP ve 100 milionech juanů

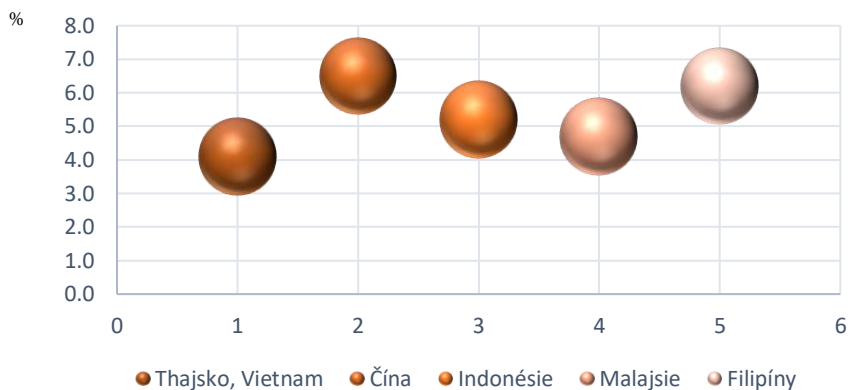

Zdroj: NBS (2020) [22]

Porovnání výše růstu HDP s jinými asijskými ekonomikami a celosvětově

V porovnání s jinými rozvíjejícími se asijskými ekonomikami je Čína nejrychleji rostoucí a rozvíjející se zemí. Data Světové banky (2019) ukazují, že v Thajsku a Vietnamu byl růst okolo 4,1 %, indonéský růst se mírně zvýšil na 5,2 %, růst na Filipínách zpomalil na 6,2 %, (ale očekává se, že plánované rozšíření veřejných investic jej ve střednědobém horizontu posílí) a v Malajsii se růst zmírnil na 4,7 %.

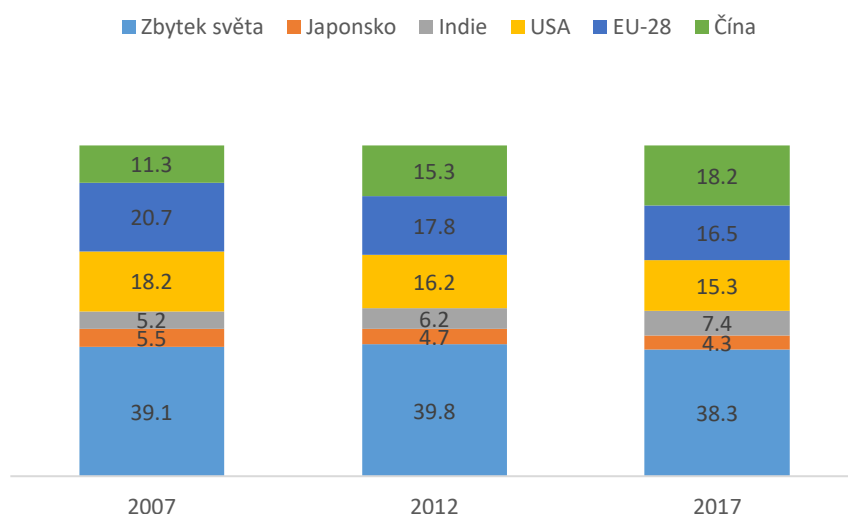
Obrázek 3 Tempo růstu HDP ve vybraných asijských ekonomikách v roce 2018 v procentech

Zdroj: Světová banka (2019) [6]

Dalším důležitým ukazatelem zobrazujícím, jak se ekonomice různých států daří, je celkový podíl na světovém HDP. Data získaná ze zprávy vydané Mezinárodním měnovým fondem (2018) ukazují, že podíl čínské ekonomiky se postupně stále zvyšuje, zatímco podíl ostatních ekonomik se postupně zmenšuje. Výjimku tvoří pouze Indie, která zaznamenala mírný nárůst. V současnosti má Čína největší samostatný podíl a očekává se, že ten v budoucnu dále poroste. Pro dobré porovnání je podíl vybraných ekonomik na světovém HDP v procentech zobrazen na obrázku 4 níže, a to pro roky 2007, 2012 a 2017.

Obrázek 4 Podíl vybraných ekonomik na světovém HDP v procentech

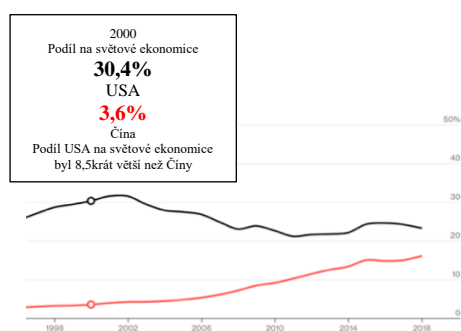

Zdroj: IMF (2018)

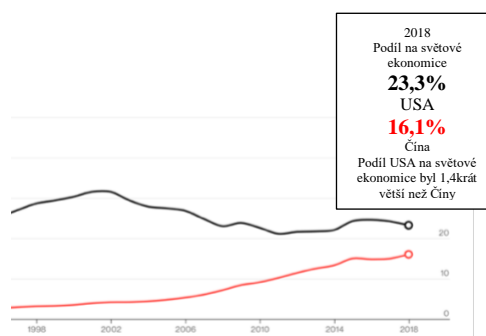
V roce 2007 měla největší podíl na celku EU-28, jako druhá byla USA. V průběhu 5ti následujících let se podíl obou zemí zmenšil a zároveň vzrostl podíl Číny, a to až o 2 %, stejně tak jako podíl Indie zaznamenal nárůst o 1 %. O dalších 5 let později se podíl Číny zvýšil o další 3 % zatímco podíl EU-28, USA a Japonska poklesl.

V současné době jsou USA a Čína považovány za dvě nejsilnější ekonomiky světa. V roce 2000 byly USA jednoznačně dominující ekonomickou velmocí, ale postupem času se růst čínského HDP a kupní síly zvýšil natolik, že ji v mnoha ohledech už předběhla. Na obrázcích 5 a 6 je jako příklad znázorněn celkový podíl čínské a americké ekonomiky v roce 2000 a pro porovnání v roce 2018.

Obrázek 5 Podíl na celkové světové ekonomice v roce 2000

Obrázek 6 Podíl na celkové světové ekonomice v roce 2018

Zdroj: Bloomberg (2018) [18]

Srovnání bylo zveřejněno agenturou Bloomberg (2018). Na příkladu níže je vidět, jak vliv USA postupně klesá a zároveň vliv Číny roste. Pokles podílu americké ekonomiky na celku je o 7,1 % a zároveň výrazný je nárůst podílu Číny za dané období, a to o 12,5 %.

Předpokládaný vývoj růstu

V roce 2018 Světová banka předpokládala, že růst čínského HDP by měl v roce 2019 zpomalit na 6,1 %, což bylo nejslabší tempo růstu od roku 1992. Pro rok 2020 se očekávalo další zpomalení na 5,9 % a v roce 2021 na 5,8 %.

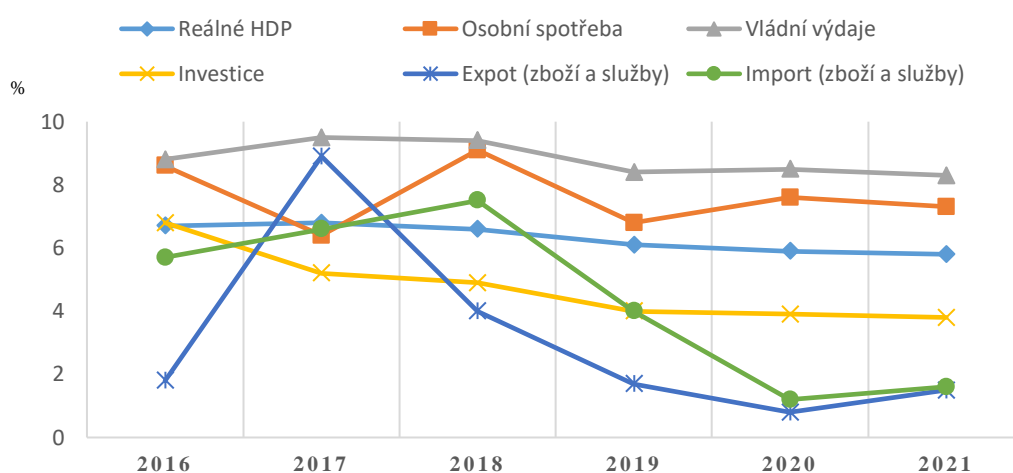
Vzhledem k současné celosvětové krizi, kdy mnoho výrobních podniků po celém světě bylo ochromeno z důvodů pandemie, se očekává celosvětový pokles ekonomiky. Doposud není jasné, jak dlouho tato situace potrvá a jaké budou celkové ekonomické následky.

V roce 2008, kdy se téměř celý svět ocitl ve vážné ekonomické krizi, nebyla Čína tak silně zasažena. Současná situace je ale pro zemi jiná. Dle údajů Generálního konzulátu České republiky v Šanghaji (2020), se čínské HDP v prvním čtvrtletí roku 2020 propadlo až o 6,8 %. Virová pandemie zasáhla převážně malé a střední podniky a zároveň v jejím důsledku došlo ke snížení exportu, a to až o 11,4 %.

Vzhledem k omezení možnosti cestování a tím i omezení pohybu zboží se výroba v Číně na poměrně dlouhou dobu zastavila i proto, že čínský trh je stále závislý na exportu do Evropy, Ameriky a ostatních zemí. Výrazně postiženými sektory byly a jsou stejně tak jako v jiných zemích cestovní ruch, stravovací služby či hotely.

Na obrázku 7 je zobrazen předpokládaný vývoj růstu HDP a jeho jednotlivých složek sestavený z dat Světové banky (2019).

Obrázek 7 HDP a jeho struktura s odhady na období 2019-2021

Zdroj: Světová banka (2019)

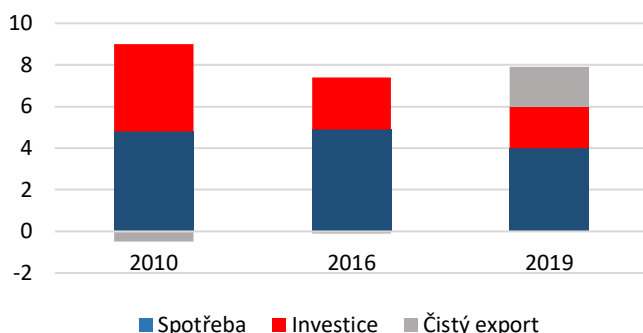
Je možné pozorovat pozvolný pokles celkového HDP, to pravděpodobně bude klesat i nadále. Spotřeba fluktovala a předpokládalo se, že se bude pohybovat okolo 7 % pro roky 2020 a 2021. Export a import mají oba klesající křivku, ale od roku 2020 se očekával nárůst, který pravděpodobně v tomto roce nenastane.

Naughton (2018, s. 17) říká, že dnešní Čína zaujímá status vyspělé středně příjmové země a existuje zde méně příležitostí pro strukturální růst a institucionální změny podporující růst. Země má ale stále silný růstový potenciál a každý propad byl následován obnoveným růstovým cyklem. Neexistuje proto zatím důvod, proč by čínský růst nemohl pokračovat i nadále. Středně rychlý růst v nadcházejících desetiletích povede k podstatnému zlepšení životní úrovně obyvatel.

Struktura HDP

Světová banka (2019) zveřejnila data ohledně podílu spotřeby, čistého exportu a investic na celkovém HDP, ty jsou graficky znázorněny na obrázku 8. Pro porovnání s minulými roky byly použity roky 2010 a 2016.

Obrázek 8 Podíl na celkovém HDP

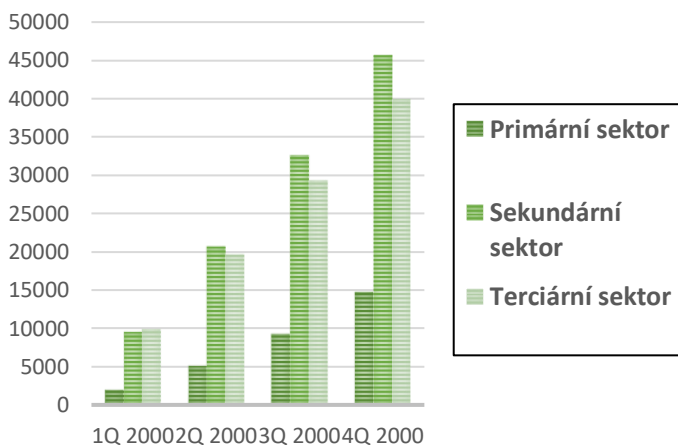

Zdroj: Světová banka (2019)

V roce 2010 je podíl investic a podíl spotřeby přibližně stejný a čistý export je dokonce záporný. V roce 2016 se čistý export téměř nezměnil, ale je patrný výrazný pokles investic. V prvním až třetím čtvrtletí roku 2019 jsou dále patrné klesající investice, ovšem čistý export již zaujímá výrazně větší podíl na celkovém HDP, spotřeba zůstává pro roky 2016 a 2019 téměř stejná.

Další sledovanou oblastí je velikost podílu jednotlivých výrobních sektorů na celkovém HDP, které jsou zobrazeny na obrázcích 9 a 10. První zelený graf představuje porovnání pro rok 2000.

Obrázek 9 Podíl jednotlivých odvětví na celkovém HDP ve 100 milionech juanů (2000)

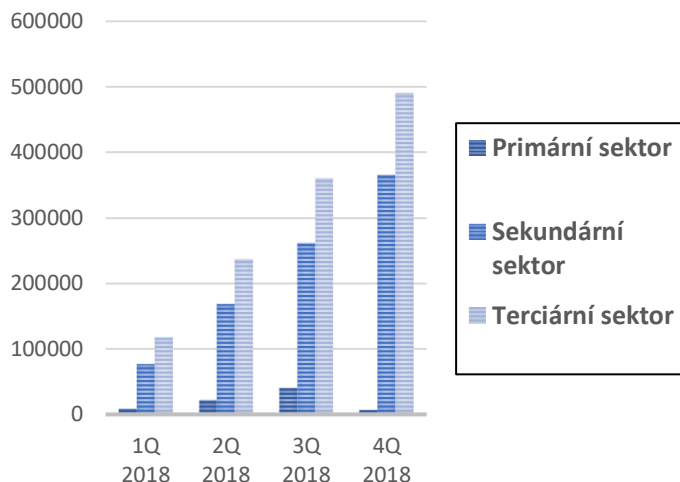

Zdroj: NBS (2020) [22]

V tomto roce primární sektor zaujímá ještě poměrně velký podíl. Sekundární sektor je nejvíce rostoucí a na HDP má v tomto roce největší podíl. Terciární sektor neboli sektor služeb je také rostoucí a má významný podíl především v prvním a druhém kvartálu. Z dat čínského statistického úřadu (2001) vyplývá, že v roce 2000 se čínská ekonomika řadila mezi ty stále rozvíjející se. Důvodem je vysoký podíl zemědělství, těžby a výrobního průmyslu.

Modrý graf pro rok 2018 je zobrazen jako druhý. Primární sektor má jen nepatrný podíl na celkovém HDP, což je určitě jedním z nejvýraznějších rozdílů. Sekundární sektor je pozvolna rostoucí, ale v porovnání s rokem 2000 je nejvýraznější růst terciárního sektoru, který má také největší podíl na celkovém HDP.

Obrázek 10 Podíl jednotlivých odvětví na celkovém HDP ve 100 milionech juanů (2018)

Zdroj: NBS (2020) [22]

Z dostupných dat je patrný útlum v oblasti primární (zemědělství, lesnictví, rybolov) a je pozorovatelný nárůst výroby, a to především služeb. Ukazuje to, že země se postupně přetřansformovává na spotřební, tím se vyznačují vyspělé světové ekonomiky.

3.1.1 Investice

Rapidní růst Číny v posledních 25 letech souvisí především s enormními investicemi, jak státními, tak i privátními. Naughton (2018, s. 614) říká, že investice měly velký podíl na ekonomickém růstu každý rok. Data Světové banky (2019) uvádí, že již roku 1970 dosahoval podíl kapitálových investic asi 30 % HDP a v tomto rozmezí se pohyboval povětšinou až do roku 1980. Během 90 let však vzrostl až na 35 % a roku 2004 dosáhl dokonce až 40 %. Mezi roky 2005 a 2007 vzrostl podíl investic ze 4 % na 6 %, kdy celkový růst byl 14 %. V roce 2009 se podíl investic vyšplhal až na 8 %. V současné době je míra podílu investic na HDP stále vysoká, i přes její klesající tendence.

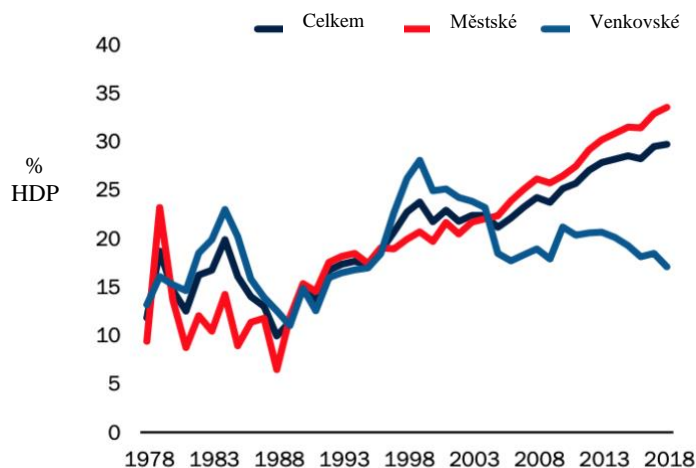
Jak vyplývá ze zprávy zveřejněné Světovou bankou (2019), budování infrastruktury a investice v realitách pomohly rychlému růstu v posledním čtvrtletí roku 2018. Tempo růstu v těchto oblastech ale pomalu zvolňuje. Rapidní digitalizace a růst v IT odvětví jsou v současné době hlavními tahouny čínské ekonomiky a zajišťují její setrvání ve dvojciferných číslech.

Moss (2014, s. 1470) uvádí, že investice jsou financovány z těchto tří základních zdrojů: soukromé úspory (osobní úspory a nerozdělené zisky firem), vládní úspory (přebytek státního rozpočtu) a půjčky ze zahraničí (čistý dovoz). Čínské investiční projekty jsou z velké části financovány prostřednictvím domácích úspor. Přestože země patřila k jednomu z nejchudších zemí světa, její míra národních úspor nikdy neklesla pod hranici 20 % HDP. Před rokem 2000 se dle dat Světové banky (2019) pohybovala míra úspor domácností stabilně okolo 30 %. Nicméně po tomto roce jejich výše dramaticky stoupla na 42 % v roce 2010 a v roce 2008 dosáhla maxima – 52 % HDP.

Důvodem takto vysokých úspor byly rozvíjející se finanční trhy, politika jednoho dítěte a také nedostatek sociálních jistot. Domácnosti se stále nemohou plně spoléhat na sociální systém, tak

jako tomu je například v Evropě, ale musí být schopny mít větší úspory pro případ ztráty zaměstnání, špatné úrody, nemoci, ale zároveň i jako podpory v důchodovém věku. Obrázek 11 zobrazuje podíl městských a venkovských domácností na celkových úsporách a také vývoj úspor celkem.

Obrázek 11 Míra úspor čínských domácností

Zdroj: Světová banka (2019)

Počátkem je rok 1978, kdy velký nárůst zaznamenaly především městské domácnosti, dále tyto úspory fluktovaly, a to až do roku 1988. Poté jsou stále rostoucí. Naproti tomu úspory venkovských domácností jsou sice stále poměrně vysoké, ale mají klesající tendenci. Centrální vláda v dnešní době nabádá více ke spotřebě a utrácení, a tak úspory čínských domácností budou spíše postupně klesat.

Míra zahraničních investic

Data zveřejněná NBS (2000) říkají, že v roce 2000 se zefektivnilo využití zahraničního kapitálu a celkově bylo schváleno 22 347 nových projektů s podílem zahraničních investic. Smluvní zahraniční investice dosáhly 62,4 miliard amerických dolarů, což je nárůst o 51,3 %, a přímé zahraniční investice skutečně využité byly 40,7 miliard amerických dolarů.

Rostoucí tempo u stavebních projektů, pracovních projektů a jiných smluvních projektů Číny se zahraničím bylo v tomto roce zachováno. Hodnota těchto projektů činila 14,9 miliardy amerických dolarů, což je nárůst o 15 % oproti předchozímu roku. Dosažené obchodní příjmy byly 11,3 miliardy amerických dolarů, s celkovým podílem na exportu v hodnotě 900 milionů dolarů.

V roce 2018 dle dat NBS (2019) dosáhly zahraniční investice ve výrobě vyspělých technologických produktů 89,8 miliardy juanů. Dále v roce 2018 dosáhly nefinanční přímé investice v zahraničí 797,4 miliardy juanů, což je pokles o 1,6 %. V roce 2018 bylo založeno 60 533 nových podniků (s výjimkou bankovníctví, securities a pojištění) s přímými zahraničními investicemi, což byl nárůst o 69,8 %, a skutečně využité zahraniční investice činily 885,6 miliard juanů.

Investice v roce 2000

V roce 2000 bylo jedním z hlavních cílů vlády podpořit především domácí poptávku, jak je uvedeno ve zprávě zveřejněné NBS (2000). K udržení rychlého růstu pomohly především investice do dlouhodobých aktiv, které byly poháněny aktivní fiskální politikou centrální vlády a dalšími politikami. Nástroji fiskální politiky, jako je diskontní sazba, byly podpořeny

investice do technické obnovy, transformace podniků a optimalizace. V celkovém nárůstu okolo 15 %.

Celkové investice do dlouhodobých aktiv činily v tomto roce 3 261,9 miliard juanů. Z toho investice městských a venkovských obyvatel byly 459,6 miliard juanů a investice jiných ekonomických subjektů činily 328,4 miliardy juanů. Nejvíce se investovalo do kapitálové výstavby, a to 1 321,5 miliardy juanů, dále do technické oblasti 507,7 miliard juanů a v oblasti výstavby nemovitostí 490,2 miliardy juanů. Ostatní investice činily 942,5 miliard juanů.

Jak dále vyplývá z dat NBS (2000) významně se investovalo do průmyslu, kde souhrnná investice za celý rok činila 769,9 miliard juanů. Klíčové byly i investice do hi-tech zařízení. Výrazně se také investovalo do dopravy, pošt a telekomunikací s celkovými výdaji 539,2 miliardy juanů. V neposlední řadě se investovalo do základních průmyslových a infrastrukturních zařízení, do zemědělství, lesnictví, chovu zvířat a rybolovu, s celkovými výdaji 89,3 miliardy juanů, což byl výrazný nárůst oproti předchozímu roku.

Podíl investic do úspor energie a surovin vzrostl ze 4,4 % na 4,9 %. Zvýšena byla i výrobní kapacita a to následovně: 15,95 milionu tun těžby uhlí, 19,61 milionu tun těžby ropy a 3,3 miliardy metrů krychlových těžby zemního plynu. V roce 2000 byl také zahájen provoz 153 kilometrů nových železničních tratí, 662 kilometrů dvoukolejných železnic a 32 115 kilometrů nově postavených dálnic, včetně 4 562 kilometrů rychlostních silnic. Kapacity pobřežních přístavů byly také výrazně navýšeny.

Z geografického hlediska se zvýšily investice v západních oblastech země, což byl pozitivní důsledek rozvojových strategií stanovených vládou. Tyto investice celkem činily 394,3 miliardy juanů, což představuje nárůst o 14,4 %, nebo také nárůst o 6,1 a 0,6 procentního bodu vyšší než ve východní a centrální oblasti. Investice ve východní a střední oblasti byly 1 401,5 a 543,2 miliardy juanů.

Investice v oblasti průmyslu a stavebnictví v roce 2000

Dle dostupných dat z NBS (2000) byla celková přidaná hodnota v oblasti průmyslu a stavebnictví 3 957,0 miliard juanů.

Z toho podíl společností majících obrát nad 5 milionů juanů ročně z hlediska vlastnictví byl následující: SOE (státní podniky), podniky s podílem státu a soukromé podniky vyprodukovaly dohromady přidanou hodnotu 2 368,5 miliard juanů. Z toho bylo dále 1 403,2 miliard vyprodukováno SOE (nárůst o 10,1 procent oproti předchozímu roku), což bylo také nejvyšším dosaženým číslem od roku 1994. Dále 330,1 miliard juanů bylo vytvořeno kolektivními podniky, 495,4 miliard náleželo akciovým společnostem a 533,3 miliard juanů připadlo na investory z Hongkongu, Macaa, Taiwanu a na firmy zahraničních investorů.

V roce 2000 bylo schváleno celkem 22 347 nových projektů s podílem zahraničních investic a jejich výše dosáhla 511,68 miliard juanů, což je nárůst o 51,3 %.

Průmysl

Průmysl zaznamenal dle statistických dat NBS (2000) výrazné strukturální změny. SOE byly úspěšně modernizovány a také zefektivněny, některé podniky byly sloučeny. Úspěšná reorganizace v kombinaci se slučováním podpořily jejich výkonnost. Zároveň se také podařilo odstranit jejich schodek a dosáhnout zisku. To mělo za následek značné snížení ztrát v těžebním průmyslu. Zároveň byly úspěšně uzavřeny uhelné doły malé velikosti a snížila se těžba uhlí. Ceny uhlí zůstaly v roce 2000 stabilní s výhledem budoucího růstu. Těžký a strojírenský průmysl vytvořil přidanou hodnotu 1 417,9 miliard juanů a lehký a zpracovatelský průmysl byl 950,6 miliard juanů. Obojí odvětví zaznamenalo nárůst v řádu desítek procent oproti roku 1999.

Jednou z oblastí zaznamenávající velmi rychlý růst byly oblasti IT a sofistikovanějších technologií, souvisejících s rozvojem výroby elektroniky a telekomunikačních výrobků. V tomto odvětví se zvýšila výrobní kapacita a také vzrostla poptávka na domácím trhu. Například 70 % vybavení potřebného pro nové železniční projekty bylo zakoupeno na vlastním trhu.

Stavebnictví

V roce 2000 se zvýšila ekonomická efektivita ve stavebním průmyslu a snížil se počet ztrátových podniků, a to o 134 oproti předchozímu období. Celková přidaná hodnota v tomto odvětví činila 591,8 miliard juanů, což je o 6,2 % nárůst oproti předchozímu roku. Celkový počet stavebních projektů dosáhl 680 716, z toho 311 924 bylo bytových projektů, což představuje 45,8 % z celkového počtu projektů.

Investice v roce 2018

Celkové investice do dlouhodobých aktiv země, jak udává zpráva NBS (2019), činily 64 567,5 miliard juanů. Vládní i soukromé investice do infrastruktury zaznamenaly nárůst o 3,8 % oproti roku 2017. V tabulce 3 je detailně rozepsáno, o kolik se zvýšil počet nových kilometrů dálnic a železnic atd.

Tabulka 3 Nově zvýšená výrobní a provozní kapacita prostřednictvím investic do dlouhodobého majetku v roce 2018

Položka	Jednotka	Objem
Nově zvětšená transformační zařízení s kapacitou nad 220 kilovoltů	10 000 kilovolt-ampéry	22 082
Nově zprovozněné železnice	kilometry	4 683
Z toho: vysokorychlostní železnice	kilometry	4 100
Rozšířené nebo nové dvoukolejné železnice	kilometry	4 711
Elektrifikované železnice uvedené do provozu	kilometry	6 474
Délka nových a opravených dálnic	kilometry	356 045
Z toho: Rychlostní silnice	kilometry	6 063
Zvýšená kapacita kotvišť pro více než 10 000 tonážních lodí	10 000 tun/rok	26 428
Nová letiště	-	6
Nově položené optické kabely	10 000 km	578

Zdroj: NBS (2019) [27]

Z investic do dlouhodobých aktiv byly investice do primárního průmyslu 2 241,3 miliardy juanů, což je nárůst o 12,9 %; v sekundárním průmyslu to bylo 23 789,9 miliard juanů, nárůst o 6,2 %, a v terciárním průmyslu 37 532,4 miliardy juanů, s nárůstem o 5,5 % oproti předchozímu roku. Vzrostly také soukromé investice do dlouhodobých aktiv, které činily 39 405,1 miliardu juanů.

V roce 2018 bylo založeno 60 533 nových podniků s přímými zahraničními investicemi, což je o 69,8 % více než v předchozím roce. Z geografického hlediska se nejvíce investovalo ve středních oblastech s nárůstem o 10 % a ve východních oblastech s nárůstem o 5,7 %. V západní oblasti to bylo pouze 4,7 % a v severovýchodní pouze zanedbatelné 1 %.

Investice v oblasti průmyslu a stavebnictví v roce 2018

V roce 2018 dosáhl průmyslový sektor přidané hodnoty 30 516,0 miliard juanů, což je nárůst o 6,1 % oproti předchozímu roku. SOE zaznamenaly asi 6,2procentní nárůst a podniky se státním podílem 6,6 %. Podniky vlastněné zahraničními investory zaznamenaly 4,8procentní nárůst přidané hodnoty. Nejvíce se zvýšila přidaná hodnota v oblasti výroby a dodávky elektřiny, vody a plynu.

Průmysl

Rok 2018 dle statistických dat NBS (2019) přinesl růst v oblasti zpracovatelského průmyslu a zemědělství, který činil 5,9 %. Velké zvýšení bylo zaznamenáno ve výrobě strojů pro všeobecné použití, kde nárůst činil 7,2 %, dále také ve výrobě počítačů, komunikačních zařízení a jiných elektronických zařízení s nárůstem až o 13,1 %. V tabulce 8 v příloze je zobrazen detailní rozpis produkce hlavních průmyslových produktů a tempa růstu v roce 2018. Výrazný byl stejně tak i nárůst ve výrobě a v dodávkách elektřiny, tepelné energie, ale i těžby. Nárůst v těžebním sektoru byl způsoben novými restrikcemi pro dovoz uhlí ze zahraničí, což posílilo domácí produkci. Kroky vlády, které měly pomoci k zefektivnění podniků a které započaly již roku 2000, se ukázaly jako efektivní. Těžební společnosti byly výrazně ziskové. Oproti tomu textilní průmysl zaznamenal pouze jednaprocentní nárůst, což souviselo s klesající světovou poptávkou a s růstem mezd v Číně. Nízký nárůst přidané hodnoty v textilním průmyslu byl ovlivněn mnoha faktory, kterými byly slábnoucí celosvětová poptávka, přísnější emisní normy či cenová válka s USA.

Zisky podle sektorů byly následující: těžba přinesla 524,6 miliard juanů, výroba 5 696,4 miliardy juanů, výroba a dodávky elektřiny, tepelné energie, plynu a vody dosáhly 414,1 miliardy juanů.

Stavebnictví

V roce 2018 byla přidaná hodnota stavebních podniků v Číně 6 180,8 miliard juanů, což je o 4,5 % více než v předchozím roce. Silnější růst bytové výstavby úzce souvisel s investicemi do nemovitostí a infrastruktury. V tomto roce bylo také obnoveno přibližně 6,26 milionu bytových jednotek ve zchátralých městských částech.

V tomto roce měly investice do nemovitostí výši 12 026,4 miliardy juanů. Z této celkové částky dosáhly investice do obytných budov 8 519,2 miliardy juanů, do výstavby kancelářských budov 599,6 miliard juanů a investice do budov pro komerční podnikání byly 1 417,7 miliard juanů.

3.1.2 Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb

Global Economy (2020) uvádí, že vládní výdaje na spotřebu odpovídají výdajům, které musí vláda vynaložit na poskytování veřejných služeb, a zahrnují také výdaje poskytované vládou pro domácnosti. Jejich cena je buď nulová, nebo se pohybuje pod cenou tržní. Zachycují také výdaje na národní obranu a bezpečnost, ale vojenské vládní výdaje nejsou započteny, ty jsou součástí tvorby kapitálu vlády.

Naughton (2018, s. 751) uvádí, že čínské rozpočtové výdaje v období plánované ekonomiky byly velmi iracionální. V předreformní éře čínská vláda vynaložila obrovské množství času a zdrojů na činnosti, které by v prostoru volného trhu mohly být uskutečněny s minimální intervencí. Největší výdajovou položkou byly investice, ale většina z nich byla vynaložena do běžných průmyslových zařízení, jako jsou ocelárny a strojírenské závody, spíše než do veřejně prospěšných statků, jako je infrastruktura. Cihelková (2009) in Morrison (2006, s. 3) zmiňuje, že čínské hospodářství rostlo rychlým tempem. Jak dále uvádí, jednou z hlavních příčin

rychlého růstu byly a jsou velké kapitálové investice a také růst produktivity práce. Rostoucí efektivita má za následek zvyšující se produkci, a to dále vede k růstu investic.

Dle dostupných dat NBS (2020) dosahovaly vládní výdaje na investice mezi roky 1960 až 2018 průměrně asi 13,44 % HDP, s minimem v roce 1967 (pouze 10,82 %) a maximem v roce 2000 (16,63 %). Poslední data z roku 2018 ukazují hodnotu 14,68 %.

Statistická ročenka NBS (2001) říká, že ekonomická efektivita pro rok 2000 se dramaticky zlepšila a ekonomická výkonnost byla dále posílena. Celková vybraná daň činila 12 581,5 miliard juanů, což byl nárůst o 234,8 miliard juanů oproti předchozímu roku. Zisky průmyslových podniků dosáhly 426,2 miliardy juanů, což byl rekord od roku 1990. Tabulka 4 níže zobrazuje vládní výdaje a příjmy ve vybraných letech.

Tabulka 4 Vládní výdaje a příjmy ve vybraných letech

Rok	1990	1995	2000	2018
Příjmy				
Vládní příjmy (ve 100 milionech juanů)	2 937,1	6 242,2	13 395,2	183 359,8
Centrální vláda	992,4	3 256,6	6 989,2	85 456,5
Lokální vlády	1 994,7	2 985,6	6 406,1	97 903,4
Daně	2 821,9	6 038,0	12 581,5	156 402,9
Výdaje				
Vládní výdaje (ve 100 milionech juanů)	3 086,6	6 823,7	15 886,5	220 904,1
Centrální vláda	1 004,5	1 995,4	5 519,9	32 707,8
Lokální vlády	2 079,1	4 828,3	10 366,7	188 196,3

Zdroj: NBS (2020) [22]

V roce 1990 a 1995 byly příjmy vlády relativně nízké a také vládní výdaje zůstávaly malé. V roce 2000 již ovšem byly výdaje až pětikrát vyšší oproti roku 1990. V roce 2018 byly výdaje mnohonásobně vyšší.

Ročenka NBS (2019) udává, že celkové příjmy do veřejného rozpočtu vzrostly o 6,2 % a dosáhly v roce 2018 celkem 18 336 miliard juanů, z čehož daňové příjmy byly 15 640,1 miliard juanů. Fiskální výdaje Číny vzrostly o 8,7 % na 22 000,1 miliard juanů dle údajů CNBC (2019).

Podle zprávy OECD (2005) byla v roce 2000 celá jedna pětina výdajů utracena národní vládou na veřejnou správu, což je poměrně velká část rozpočtu. Za poslední dekádu investice a veřejné výdaje rostly stejně jako celkový podíl vládních výdajů. Relativně malá část výdajů byla investována do sociálních programů a sociálního zabezpečení.

Naughton (2018, s. 753) udává, že až do roku 2006 i po zásadním přeskupení rozpočtových výdajů čínská vláda utrácela za sociální služby relativně málo. Výdaje na vzdělávání v roce 2006 činily 2,5 % HDP, což bylo z hlediska srovnání se stejně rozvinutými zeměmi OECD stále poměrně málo. Výdaje na zdravotnictví ve výši 0,6 % HDP byly v roce 2006 ještě více pod globálními normami. Až v roce 2016 stouply na 1,8 %. Celkové výdaje na zdravotnictví, vzdělání a bydlení se zdvojnásobily z 3,1 % HDP v roce 2006 na 6,4 % v roce 2016 a celkové vládní důchodové náklady se v letech 2006 až 2016 zvýšily z 2,45 % na 5,3 % HDP.

V tabulce 5 je vyobrazeno rozložení vládních výdajů pro rok 2000. Dle dat NBS (2000) se nejvíce utratilo za vědu, zdraví a vzdělání, dále za bytovou výstavbu a administrativu. Nejméně se investovalo do veřejné dopravy, geologického výzkumu a sociálních jistot.

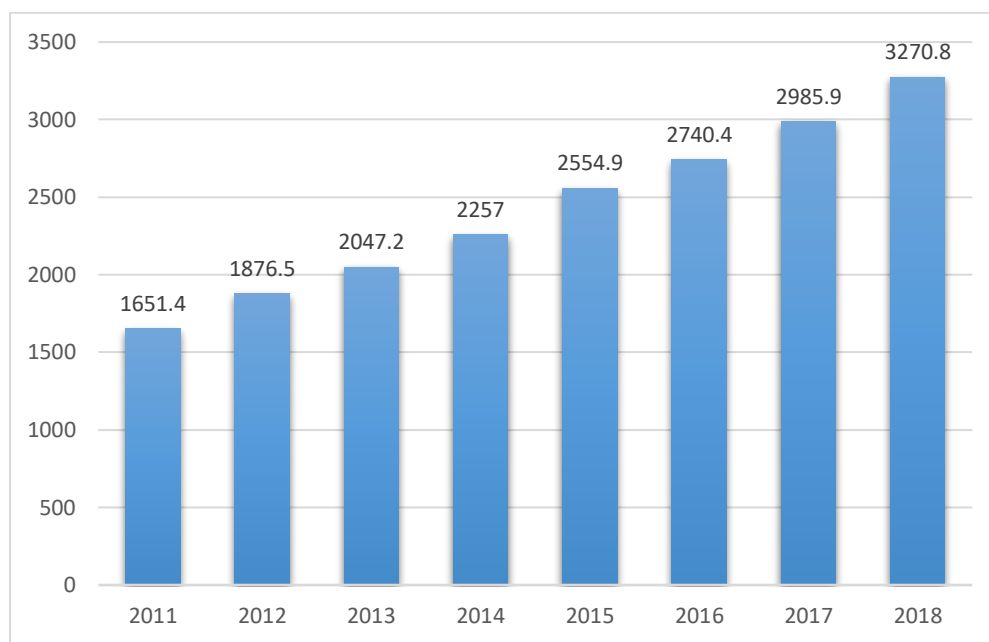
Tabulka 5 Vládní výdaje pro rok 2000

Výdaje za rok 2000 podle druhu	Hodnota výdajů ve 100 mil. juanů
Výdaje na bytovou výstavbu	2 094,89
Kultura, zdraví, věda a vzdělání	2 736,88
Obrana	1 207,54
Vládní administrativa	1 787,58
Penzijní a sociální podpora	213,02
Výdaje na zemědělství	766,89
Výdaje na veřejnou dopravu	150,07
Geologický výzkum	88,12
Fond inovací vzdělání a technologií	865,24

Zdroj: NBS (2020) [22]

V průběhu poslední dekády se vládní výdaje stupňovaly, změnila se i jejich struktura. Na obrázku 12 jsou veřejné výdaje vlády a jejich nárůst od roku 2011 do roku 2018.

Obrázek 12 Veřejné výdaje vlády v milionech juanů

Zdroj: NBS (2020) [22]

Graf má rostoucí trend a za posledních 7 let se výdaje téměř zdvojnásobily. V roce 2011 výdaje činily 1 651,4 milionů juanů, s postupným každoročním nárůstem asi o 200 milionů juanů a v roce 2018 dosáhly hodnoty 3 270,8 milionů juanů.

Tabulka 6 obsahuje vybrané vládní výdaje pro rok 2018, patrná je změna struktury oproti roku 2000. Výdaje jsou také mnohonásobně vyšší.

Tabulka 6 Vybrané vládní výdaje pro rok 2018

Výdaje za rok 2000 podle druhu	Hodnota výdajů v 100 mil. juanů
Výdaje na veřejné služby	18 374,69
Kultura, zdraví, věda a vzdělání	44 033,98
Obrana	11 280,46
Výdaje na zdravotní péči	15 623,55
Penzijní a sociální podpora	27 012,09
Výdaje na zemědělství	21 085,59
Výdaje na veřejnou dopravu	11 282,76
Geologický výzkum	5 076,42
Ochrana životního prostředí	6 297,61

Zdroj: NBS (2019) [13]

Nejvíce se utratilo za kulturu, vědu, vzdělání, což je pro oba roky stejné. Nárůst zaznamenaly výdaje na sociální zabezpečení, zvýšily se i výdaje na zemědělství. Útraty na administrativu již nejsou uvedeny. Ekonomická zpráva OECD (2019) zmiňuje, že většina veřejných služeb, jako je vzdělání, ochrana životního prostředí, zdravotní a sociální ochrana je zajišťována provinciemi. K lepší dostupnosti služeb by pomohlo centralizování této oblasti do kompetencí centrální vlády.

3.1.3 Spotřeba

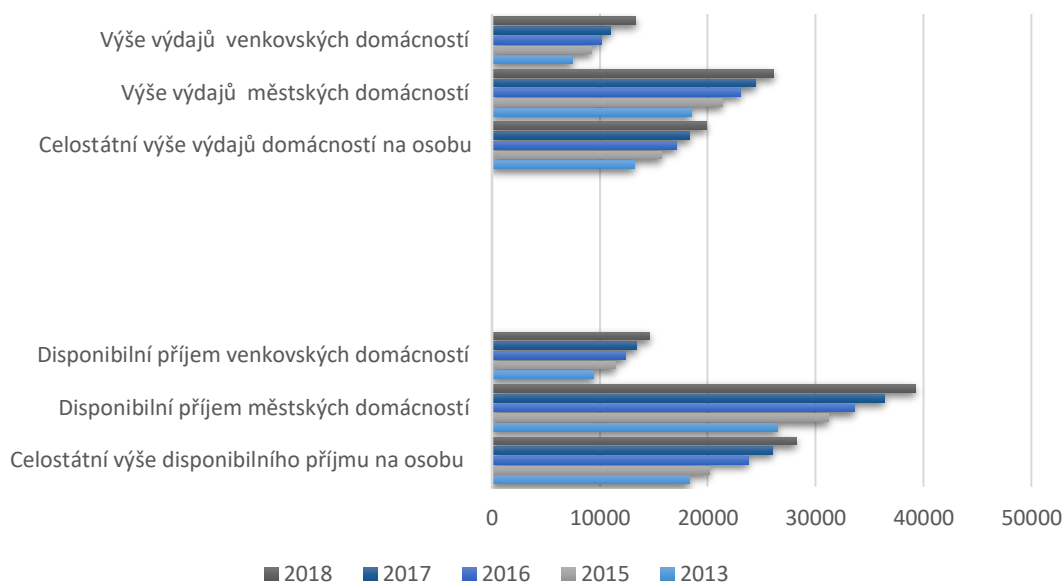
Dle údajů Světové banky (2019) v současné době existuje v Číně okolo 116 milionů domácností střední a vyšší třídy (s ročním disponibilním příjmem nejméně 21 000 USD) ve srovnání s pouhými dvěma miliony takových domácností v roce 2000.

Příjmy domácností a spotřeba

Mc Kinsey & Company (2016) uvádí, že od roku 2000 rostly příjmy domácností stabilně, především v městských oblastech. Zemědělský venkov měl stále příjmy relativně nízké. Důvodem byla zaostalost venkovských regionů a také malé výkupní ceny zemědělských produktů.

Data zveřejněná NBS (2000) ukazují, že v roce 2000 byl disponibilní příjem městského obyvatelstva 6 280 juanů a disponibilní příjem venkovského obyvatelstva činil 2 253 juanů. V roce 2018 byl celostátní disponibilní příjem na osobu 28 228 juanů, což je nárůst o 8,7 % oproti předchozímu roku. Z demografického hlediska byl příjem městských domácností 39 251 juanů. Disponibilní příjem venkovských domácností činil 14 617 juanů. Na obrázku 13 jsou zobrazeny příjmy a výdaje čínských domácností v čase, rozděleny jsou na městské a venkovské a zahrnují roky 2013, 2015, 2016, 2017 a 2018, pro které byla data dostupná.

Obrázek 13 Disponibilní příjem a výdaje čínských domácností v miliardách juanů

Zdroj: NBS (2020) [22]

Z dat je patrné, že příjmy městských obyvatel jsou větší a rostou výrazně rychleji než u obyvatel žijících ve venkovských oblastech, ale zároveň výdaje městských obyvatel jsou mnohonásobně vyšší.

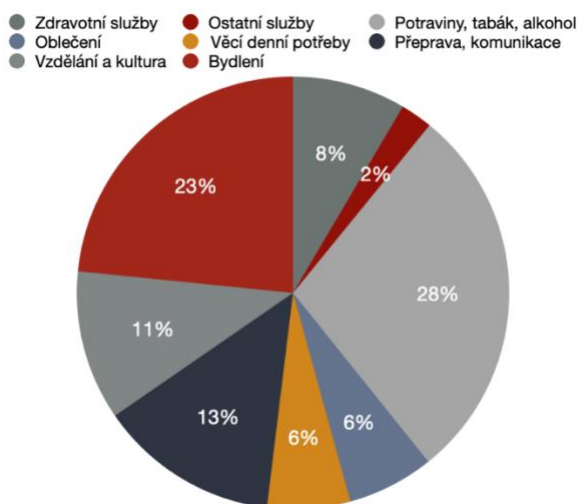
Federální banka státu Kansas (2016) zmiňuje ve své zprávě, že až do roku 2000 spotřeba každoročně rostla. Až mezi roky 2000 a 2010 s postupující urbanizací a se změnou politiky vlády byly domácnosti nuceny více spořit. Zásadní vliv měly rostoucí ceny nové bytové výstavby, kdy se investování do nemovitostí stalo lukrativním vložení volných finančních prostředků pro bohaté Číňany, a také pozastavení vládních dotací na bydlení. Obyvatelé začali více spořit, aby si mohli nemovitost koupit do svého vlastnictví, kde i jedním z hlavních důvodů byla výše první splátky, která se pohybovala okolo 30 – 40 %. Tím byly ovlivněny jejich nákupní zvyklosti, a tudíž spotřeba klesla.

Dle zdrojů NBS (2020) národní výdaje na spotřebu v roce 2000 činily 3 397 juanů. Spotřebitelské ceny pro rok 2000 vzrostly o 0,4 procentního bodu v porovnání s předchozími dvěma roky, kdy byly klesající. Nejvíce vzrostly ceny služeb, a to o 14,1 %, dále ceny bydlení o 4,8 % a ceny surovin a energií vzrostly o 5,1 %. Cena rýže a zeleniny byla naopak klesající.

V roce 2018 národní výdaje na spotřebu na osobu činily 19 853 juanů. V městských domácnostech to bylo 26 112 juanů a ve venkovských 12 124 juanů. Spotřebitelské ceny v roce 2018 vzrostly o 2,1 % oproti předchozímu roku. Ceny výrobců vzrostly o 3,5 % a nákupní ceny průmyslového zboží o 4,1 %. Ve městech byl také zaznamenán meziroční nárůst prodejních cen nových komerčních a obytných budov.

Na obrázku 14 níže, je znázorněna spotřeba na obyvatele rozdělená dle druhů výdajů pro rok 2018.

Obrázek 14 Spotřeba na obyvatele rozdělená dle druhů výdajů v roce 2018

Zdroj: NBS (2019) [27]

Největší podíl měly potraviny, tabákové výrobky a alkohol s 28,4 %, dále výdaje na bydlení s 23,4 % (což úzce souviselo s nárůstem cen bydlení). Nejméně lidé utráceli za zdravotnictví, oblečení a věci běžné denní spotřeby.

Obchod na domácím trhu 2000, 2018

Dle tiskové zprávy NBS (2001) byla v roce 2000 posílena důvěra spotřebitelů, která byla výsledkem úspěšné implementace vládních politik pro zvyšování domácí poptávky.

Celkový maloobchodní prodej spotřebního zboží se pohyboval okolo 3 415,3 miliard juanů. Z tohoto celkového počtu byl prodej soustředěn převážně v městských oblastech, kde dosáhl 2 111,0 miliard juanů. V prvních 11 měsících roku 2000 dosáhl čistý příjem z prodeje 2 398,2 miliard juanů, což je o 17,3 % více v porovnání s předchozím rokem ve stejném období, což ukazuje na zvyšující se hospodářskou efektivitu podniků. Růst velkoobchodního prodeje činil 18,5 % a růst maloobchodu 11,6 %. Zisky dosáhly 24,8 miliard juanů, ale vzhledem k nárůstu provozních nákladů byla hrubá zisková marže pouze 7,93 %, což je pokles o 0,4 procentního bodu.

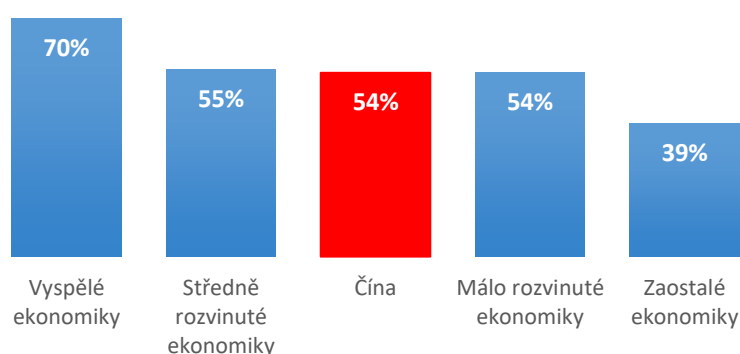
V roce 2018 dle NBS (2019) dosáhl celkový maloobchodní prodej spotřebního zboží hodnoty 38 098,7 miliardy juanů. Převážně se dařilo maloobchodnímu prodeji v městských oblastech, kde prodej činil 32 563,7 miliardy juanů. Internetový prodej zboží byl na vzestupu a jeho hodnota činila 7 019,8 miliard juanů, což je o 25,4 % více než v předchozím roce. Z celkového maloobchodního prodeje spotřebního zboží to představuje 18,4 %. Očekává se jeho růst i do budoucna.

Z prodeje komodit vzrostl nejvíce prodej obilí a ropy, a to o 10,2 %. Rostl také prodej potravin, alkoholu, tabáku, ale i oblečení a obuvi, a to okolo 8 %. V neposlední řadě vzrostl i nákup domácích spotřebičů, audio-video zařízení, telekomunikačních zařízení a také motorových vozidel.

Rozvíjející se sektor služeb

Okolo roku 2010 se pozvolna začal zvyšovat podíl domácností na celkovém HDP. Došlo k několika změnám, kterými byly zpomalení migrace do měst a také se začaly projevovat demografické změny, kterými byly především stárnutí populace a s ní spojený úbytek pracovní síly na trhu. Nastala pozvolná přeměna ekonomiky, kdy došlo k utlumení těžkého průmyslu, a nastal postupný přesun do sektoru služeb. Odvětví služeb je náročnější na pracovní sílu, a proto se poptávka na trhu práce v tomto odvětví stále zvyšuje. Tak i nutně dochází ke zvýšení mezd, které mají přímý vliv na HDP. Statistická data NBS (2020) uvádí, že v roce 2018 vzrostly tržby podniků poskytujících služby o 11,4 % a provozní zisk o 6,5 %. Obrázek 15, zobrazuje, že služby tvoří asi 54 % HDP země, což Čínu řadí mezi středně rozvinuté země.

Obrázek 15 Procentuální vyjádření podílu služeb na HDP v roce 2018

Zdroj: Světová banka (2019)

Světová banka (2019) uvádí, že ačkoliv podíl služeb na celkovém HDP Číny má rostoucí trend, země v tomto ohledu stále nepatří mezi vyspělé v porovnání s ostatními ekonomikami světa. Pokud ovšem udrží stávající rostoucí tendence, mohla by se brzy zařadit do skupiny vyspělých států.

3.1.4 Import a export

Po roce 1979 byl zaznamenán rapidní růst vývozu. Hlavním impulzem k tomuto kroku bylo, že stávající možnosti domácího trhu již byly plně využity, a proto se jednou z priorit stal zahraniční obchod, jak uvádí Naughton (2018, s. 577). Zprvu byl růst poněkud neurčitý. V roce 1985 byla ropa hlavní vývozní komoditou a to představovalo asi 20 % příjmu vývozu. Zásadní změny nastaly po roce 1985 v důsledku nové strategie vlády (Coastal Development Strategy), která měla za cíl rozvoj pobřežních oblastí.

Jak Naughton dále uvádí, čínský obchod po roce 2000 zaznamenal nárůst jak v oblasti exportu, tak i importu a vzrostl o více než 20 % za rok. Tento nárůst byl spojen s dramatickým nárůstem podílu elektroniky a strojního zařízení na čínském vývozu. V roce 2003 byl podíl elektroniky na vývozu více jak 50 %. Zároveň růst pracovně intenzivních manufaktur, převážně těch vyrábějících oděvy, zůstal robustní. To bylo způsobeno zrušením dovozních kvót na textil v roce 2004. Čína si tak byla schopna udržet pozici na trhu coby země s nejnižšími výrobními náklady.

Podle zprávy OECD (2019) současná nejistota na světových trzích a negativní dopad dovozních cel mají za následek snížení atraktivity vývozního odvětví a menší zisky čínských obchodníků. Vzhledem ke změně struktury čínského exportu, který se stává stále sofistikovanějším, má vývoz spíše klesající tendence.

Vývoz pro rok 2000

V roce 2000 zahraniční obchod těžil především z rychlého mezinárodního a domácího hospodářského růstu a dařilo se mu také díky domácí politice podporující zvýšení vývozu. Tím byl udržen rychlý růst. Data NBS (2020) ukazují, že celkový objem vývozu a dovozu v roce 2000 dosáhl 3 927,42 miliard juanů, což bylo o 31,5 % více než v předchozím roce. Hodnota vývozu byla 2 063,52 miliard juanů, což byl nárůst o 27,8 %, a hodnota dovozu byla 1 863,90 miliard juanů, s nárůstem o 35,8 %. To vedlo k obchodnímu přebytku ve výši 199,62 miliard juanů.

Nejvýznamnější vývozní položkou byly stroje a elektronické výrobky, které činily 863,46 miliard juanů, a dále vývoz nových hi-tech produktů, který dosáhl 303,4 miliard juanů, se zaznamenaným nárůstem o více jak 50 %. Z celkového dovozu byl zaznamenán nejvýraznější růst především u dovozu strojů a elektronických výrobků, s nárůstem o více jak 30 %.

Vývoz pro rok 2018

Data NBS (2019) uvádí, že v roce 2018 činila celková hodnota dovozu a vývozu 30 505,0 miliard juanů. Z této hodnoty připadlo na vývoz 16 417,7 miliard juanů, hodnota dovozu byla 14 087,4 miliard juanů. Přebytek z obchodu dosáhl 2 330,3 miliard juanů, což je pokles o 521,7 miliard juanů oproti předchozímu roku. Tabulka 7 zobrazuje celkovou hodnotu dovozu a vývozu v roce 2018.

Tabulka 7 Celková hodnota dovozu a vývozu v roce 2018

Položky	Hodnota ve 100 milionech juanů
Celková hodnota dovozu a vývozu	30 505,0
Vývoz	16 417,7
Dovoz	14 087,4
Obchodní přebytek	2 330,3

Zdroj: NBS (2019) [27]

Hlavním vývozním artiklem v roce 2018 byly obrazovky z tekutých krystalů, oproti roku 2017 byl ale zaznamenán pokles v řádu desítek procent, a to jak v exportovaném množství, tak i co do hodnoty produktu. Dalšími důležitými vývozními produkty byly mobilní telefony a telekomunikační technika a počítačové komponenty, u nichž sice klesl objem, ale hodnota stoupla. Nejčastěji dováženými surovinami byly surová ropa, ocel či sójové boby.

Mezinárodní obchod

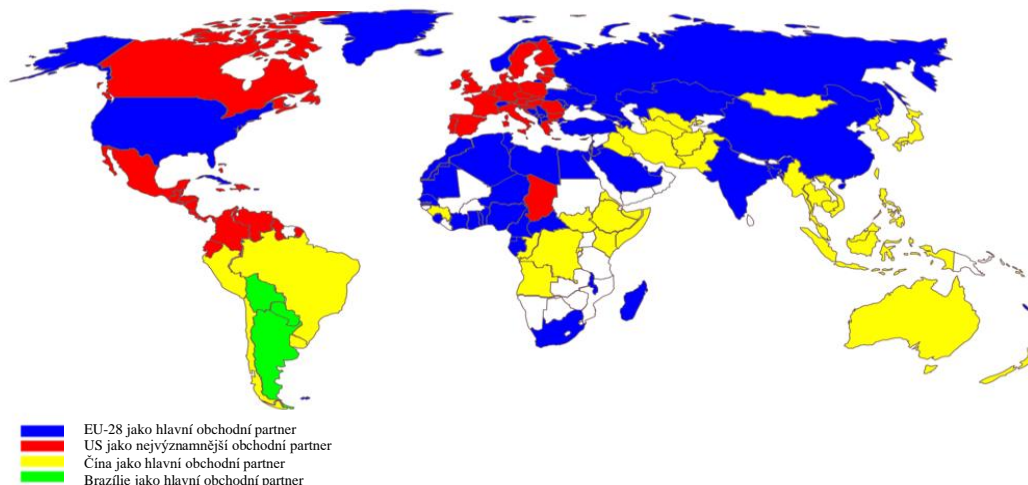
Dle zprávy WTO (2011) vstup Číny do organizace v roce 2001 znamenal pro zemi přijetí konkrétních závazků, zároveň ale i poskytl možnost využití všech výhod, které byly mezi členy WTO vyjednány. Přístupem do společenství Čína získala výhodu vyvážet své výrobky a služby na trhy ostatních členů WTO za celní sazby a úrovně závazků sjednané v Uruguayském kole.

Hospodářské vztahy Číny se světem jsou značné a příliš všudypřítomné na to, aby je bylo možné řídit pouze pomocí nestabilních bilaterálních dohod. Nejlepší zárukou soudržných a důsledných mezinárodních obchodních politik s Čínou je mnohostranný systém založený na pravidlech. Stejně tak může Čína, jako všechny ostatní země, nejlépe řídit své rostoucí hospodářské vztahy se světem na základě práv a závazků dohodnutých na základě konsensu a odrážejících se ve vymahatelných pravidlech.

Nejdůležitějšími obchodními partnery Číny pro rok 2018 byly USA s podílem 19,2 %, EU s 16,4 % a uskupení ASEAN s 12,8 %, jak je znázorněno v tabulce 9 (v příloze).

Obrázek 16 níže ukazuje na provázanost mezinárodního obchodu. Zobrazuje, které země spolu nejvíce obchodují. Pro Evropu jsou stále hlavním obchodním partnerem USA, pro mnoho zemí se ovšem Čína stává nejdůležitějším obchodním partnerem. Jedná se o části Blízkého východu, Brazílii nebo také některé státy východní Afriky.

Obrázek 16 Provázanost mezinárodního obchodu

Zdroj: Evropská unie (2018)

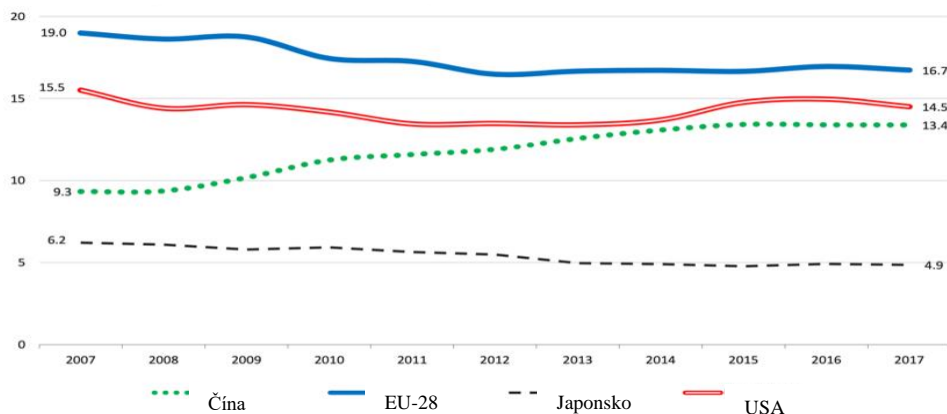
The Economist (2016) uvádí, že v posledních 15ti letech obchod mezi Latinskou Amerikou a Čínou vzrostl téměř dvacetinásobně. V roce 2000 byla hodnota exportu do zemí Latinské Ameriky přibližně 5 miliard USD, v roce 2015 celkem 104 miliard USD. Příliv přímých zahraničních investic z Číny do Latinské Ameriky a Karibiku v posledních pěti letech také vzrostl. Podle zprávy OECD (2019) je Čína stále lépe schopna konkurovat evropským vývozcům, zejména pokud jde o výrobky s vysokou přidanou hodnotou, jako jsou elektrické stroje. Další důležitou oblastí pro čínský mezinárodní obchod je i Afrika, kde v roce 2013 a 2014 bylo vyměněno zboží v hodnotě za více než 210 miliard USD ročně. Ovšem vývoz Afriky do Číny se v roce 2015 snížil téměř o 40 % a pokles pokračoval i v první polovině roku 2016 s meziročním poklesem o něco málo přes 20 %.

Očekává se, že vývoz bude i nadále růst, i když pomaleji. Nebude to ale pouze v odvětvích, která jsou náročná na pracovní sílu, jako je výroba obuvi a hraček, ale půjde především o odvětví hi-tech, jeho produkty a služby. Technologické odvětví bude mít stále větší podíl na čínském vývozu, a produktivita se tak bude postupně zvyšovat.

Důležitost čínské ekonomiky a její stabilita je stále viditelnější. McKinsey (2016) k tomu uvádí, že za předpokladu, když čínská ekonomika roste, globální ceny komodit jsou silné a další ekonomiky prosperují. Pokud ovšem nastane zpomalení ekonomiky, významně to ovlivní i další země. Odhaduje se, že za každý pokles reálného HDP Číny o 1procentní bod by globální hospodářský růst mohl klesnout o 0,2 %. Dopad na regionální ekonomiky může být mnohem větší.

Čína má stále větší podíl na světovém obchodu, což je zobrazeno na obrázku 17. Sledovaným obdobím byly roky 2007-2017 a z vybraných ekonomik má pouze Čína rostoucí trend, s procentuálně největším zaznamenaným rozdílem od počátku období.

Obrázek 17 Podíl vybraných ekonomik na celosvětovém obchodu od 2007-2017 v procentech

Zdroj: Evropská unie (2018)

Jak uvádí zpráva OECD (2019), s postupným rozvojem čínské ekonomiky se mění i její vazby na globální ekonomiku. Rozrůstající se síť investic (ať už se jedná o zahraniční investice v Číně, či investice Číny v zahraničí) vtahuje zemi ještě hlouběji do globálního finančního systému.

Zvýšením poptávky domácích zákazníků po statcích a službách se bude zvyšovat také dovoz. To bude podpořeno stálou industrializací a modernizací. Předpokládá se, že postupující modernizace Číny bude vyžadovat import zařízení a technologie v hodnotě 100 miliard dolarů ročně a že výdaje na infrastrukturu se budou celkově pohybovat okolo 250 miliard dolarů. Poptávka po energii bude rostoucí, stejně tak jako po minerálních zdrojích a potravinách, které navzdory velikosti čínské ekonomiky nebude země schopna uspokojit pouze domácí produkcí.

3.2 Porovnání indexů životní úrovně, popis změn, které v tomto období nastaly

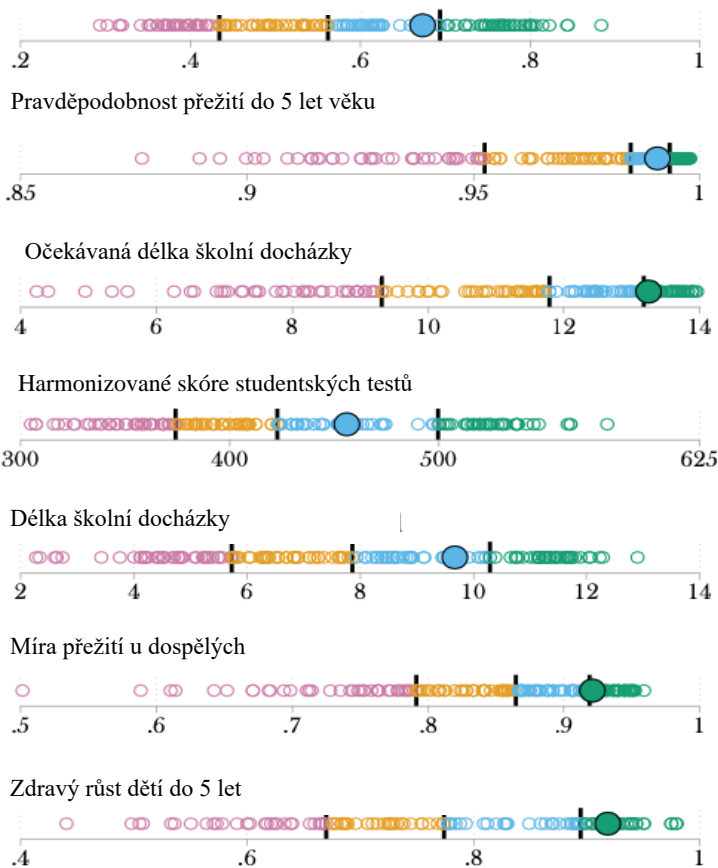
Nedostatky v současném systému měření ekonomické aktivity vyvolávají snahy o hledání nových indikátorů, které by tyto slabé stránky eliminovaly. Tyto nové indexy se snaží zohlednit vliv na životní prostředí, nebo také vliv na kvalitu lidského života. Jedním z nich je i HCI index, nebo také Index lidského kapitálu, který si dle Světové banky (2020) klade za cíl ukázat, nakolik jednotlivé země využívají ekonomický potenciál svého obyvatelstva (lidského kapitálu). Dále kolik lidského kapitálu jsou jednotlivé země schopné vyprodukovat a jak kvalita lidského kapitálu může ovlivnit ekonomický růst. Index lidského kapitálu byl vytvořen Světovou bankou a poprvé publikován v říjnu 2018. Skládá se ze šesti indikátorů, které kombinuje do výsledného skóre indexu. Pravděpodobnost přežití dětí do pěti let, očekávaná délka školní docházky, harmonizované skóre studentských testů, délka školní docházky upravená podle kvality vzdělání, podíl dětí do pěti let netrpících zakrněním (zdravý růst), míra přežití dospělých (podíl přeživších mezi patnáctým a šedesátým rokem věku).

Potenciál čínského obyvatelstva, jeho produktivita i vliv na ekonomiku je stále se rozvíjející se oblastí. Index udává číslo od 0 do 1, čímž se státy zařadí do jednoho ze čtyř stupňů rozvoje.

V podstatě říká, co může dítě, které bylo narozené dnes, očekávat, když dosáhne 18 let věku. Čína se umístila na 46. pozici ze 157 hodnocených států s celkovým skóre 0,67, přičemž maximální skóre je 1, což ji řadí do druhého nejvyššího kvartálu mezi ostatními zeměmi. Na obrázku 18 jsou detailně vyobrazeny jednotlivé ukazatele.

Obrázek 18 HCI index pro Čínu

Index lidského kapitálu

Zdroj: Světová banka (2018) [2]

Níže jsou podrobně vyhodnoceny jednotlivé kategorie, ze kterých bylo skóre vypočteno.

Pravděpodobnost přežití dětí do pěti let: 99 dětí ze sta se v Číně dožije pěti let.

Očekávaná délka školní docházky: 13,2 let do 18 let věku.

Harmonizované skóre studentských testů: Na stupnici, kde 625 představuje maximální počet bodů a 300 minimální, čínští studenti obdrželi 456 bodů, přičemž světový průměr je 431 bodů.

Délka školní docházky upravená podle kvality vzdělání: 9,7 let.

Zdravý růst: 92 ze 100 dětí netrpí poruchou růstu, 8 dětí ze 100 trpí poruchou růstu.

Míra přežití u dospělých: 92 % 15letých přežije až do věku 60 let.

Vzhledem k rostoucím investicím v oblasti vzdělání, jak uvádí ve své zprávě OECD (2019) a potvrzují to i data NBS (2020) (především se ale jedná o soukromé vzdělávání a tutoring), se dá očekávat, že se Čína v budoucnu zařadí mezi země prvního kvartálu.

3.2.1 Životní úroveň domácností

Od roku 2000 stabilně pokračoval pozvolný růst reálných mezd domácností, a to jak venkovských, tak i městských a životní podmínky obyvatelstva se postupně zlepšovaly. Dle dat NBS byl roční disponibilní příjem v roce 2000 u městských domácností 6 280 juanů. Čistý příjem na osobu u venkovských domácností byl 2 253 juanů, z čehož peněžní příjem byl 1 640 juanů. Vzhledem k poklesu produkce obilí a nízkým cenám u většiny zemědělských produktů byl růst příjmů zemědělců stále pomalý, a tedy životní úroveň venkovského obyvatelstva byla stále špatná. Světová banka (2019) ale odhaduje, že lidí, kteří potřebují méně než 1,9 dolarů na den, výrazně ubylo a s tím se i výrazné množství obyvatelstva vymanilo z absolutní chudoby. Ovšem stále ještě 24,7 % populace žilo v roce 2016 za méně než 5,5 dolaru na den. Předpoklad je, že toto číslo se bude i nadále snižovat.

S urychlením hospodářského růstu a také prováděním politik stanovených státem, které měly za úkol přispět ke zvýšení životní úrovně a zvýšení mezd zaměstnanců i pracovníků ve státních službách, se příjmy městských domácností výrazně zvýšily. V prvních třech kvartálech roku 2018 vzrostl průměrný disponibilní příjem na obyvatele o 6,1 %. Růst byl rychlejší v městských oblastech (6,4 %) oproti venkovu (5,4 %), což ukazuje na prohlubující se nerovnost mezi chudými a bohatými obyvateli.

Mezi pozitivní změny přispívající ke zlepšení životní úrovně obyvatelstva patří i zlepšení podmínek bydlení. Do roku 2018 bylo ve městech a příměstských oblastech dokončeno celkem 510 milionů metrů čtverečních nových obytných budov a ve venkovských oblastech bylo postaveno 850 milionů metrů čtverečních nových domů.

Nezaměstnanost byla výraznější ve venkovských oblastech, což vyplývá ze zprávy NBS (2001). Koncem roku 2000 bylo v Číně celkem 711,50 milionů nezaměstnaných, z toho 212,74 milionů ve městech. Pozitivní vliv podle Towsona, Woetzela (2017, s. 119) na lepší životní úroveň obyvatelstva a snížení nezaměstnanosti měl vládní projekt implementace propuštěných pracovníků. Ke konci roku 2000 činil počet propuštěných pracovníků státních podniků 6,57 milionů, což byl nárůst oproti předchozímu roku. Zároveň se podařilo 3,61 milionů těchto pracovníků znovu začlenit do pracovního procesu. Podařilo se také vytvořit 11 milionů nových pracovních míst.

Navzdory reformám, které byly v poslední době provedeny vládou, je stále velká část čínské pracovní síly zaměstnána v oblastech s nízkými příjmy, jako je zemědělství a služby s malou přidanou hodnotou. Přerozdělení zdrojů (práce i kapitálu) do více produktivních sektorů ekonomiky či případná další výraznější modernizace stávajících produktů by umožnila posílit produktivitu a tím i možnost udržet si stálý hospodářský růst a tím nadále zvyšovat životní úroveň obyvatelstva.

3.3 Výklad příčin změn a jejich důsledků

Rok 2000 zaznamenal růst oproti předchozímu roku. Výše HDP se pohybovala mezi 8 a 9 %, a to ve všech odvětvích. Čínská ekonomika v tomto roce rostla, podíl zemědělství na celkovém HDP klesal a země se pomalu začala přetransformovávat na výrobní. Investice byly v roce 2000 především poháněny aktivní fiskální politikou centrální vlády. Nejvíce se v tomto roce investovalo do stavebnictví, konkrétně do infrastruktury a bytové výstavby. Vládní investice do infrastruktury měly za cíl co nejvíce propojit vyspělé pobřežní oblasti s těmi středními a západními. Dalšími důležitými oblastmi, kde byly investovány značné finanční částky, byly oblasti hi-tech a také investice do výrobních podniků. Na počátku roku 2000 začaly mnohé firmy s výrobou sofistikovanějších technologických produktů a toto odvětví zaznamenalo výrazný růst.

SOE byly schopny zefektivnit svou produkci po rozsáhlé restrukturalizaci, což mělo za výsledek jejich největší příjmy od roku 1994. Jedním z důležitých vládních kroků bylo také uzavření neefektivních těžebních společností a celková redukce těžkého průmyslu.

Začalo se také více investovat v centrálních, ale především v západních částech země, což souviselo i s plánem rozvojových strategií centrální vlády. Vzrostl také podíl investic do úspor energie, což souviselo s větší modernizací země a potřebou vyrábět více energie, a to především z obnovitelných zdrojů. Výrazně byla navýšena také dosavadní kapacita silnic, železnic i přístavů.

Vládní příjmy pro rok 2000 činily 13 395,2 miliard juanů, příjmy z daní dosáhly 12 581,5 miliard juanů a vládní výdaje byly 15 886,5 miliardy juanů dle dat zveřejněných NBS. Ekonomická efektivita se v tomto roce zvýšila, ovšem velká část výdajů, a to až jedna pětina, byla utracena lokálními vládami na veřejnou správu. Nízké byly v tomto roce vládní investice do vzdělání v porovnání se stejně rozvinutými státy OECD. Výdaje na zdravotnictví a sociální systém byly také nízké.

Domácí obchod a domácí spotřeba v roce 2000 zaznamenaly rychlý růst v důsledku národního hospodářského růstu. Podařilo se posílit důvěru spotřebitelů ve vnitřní trh a lidé více nakupovali. Nejvíce se to projevilo ve městech a příměstských oblastech. Maloobchod i velkoobchod zaznamenaly růst v desítkách procent oproti předchozímu období. Došlo však i ke zvýšení provozních nákladů, což v konečném výsledku mělo za následek pokles zisku o 0,4procentního bodu. Po roce 2000 se však spotřeba výrazně snížila, a to v důsledku změny politiky bydlení. Mladí lidé přestali dostávat od státu byty, to vedlo ke vzniku potřeby více spořit, aby si lidé mohli vlastní bydlení dovolit. Zároveň reakcí na otevření trhu s nemovitostmi bylo skupování obytných budov movitou vyšší třídou, což ještě tento efekt umocnilo. V důsledku toho byly domácnosti nuceny více šetřit a spotřeba klesala, a to až do roku 2010.

Čínský import a export v roce 2000 těžil především z rychlého mezinárodního a domácího růstu a také z politiky, která podporovala především vývoz. Tato strategie přinesla úspěch a obchodní přebytek dosáhl 199,62 miliard juanů. Celkově vývoz i dovoz zaznamenaly dvojciferný růst oproti předchozímu roku. Vývoz elektronických výrobků a především hi-tech produktů představoval velkou část exportu.

V roce 2018 již růst HDP nebyl tak výrazný v porovnání s rokem 2000. Především ve stavebnictví byl zaznamenán postupný útlum (toto odvětví ale stále významně roste) a také v průmyslovém odvětví byl patrný graduální pokles. Přidaná hodnota se ovšem asi 10krát zvýšila oproti roku 2000. Největší nárůst zaznamenalo především odvětví IT technologií, kde se růst pohyboval okolo 10 procent oproti předchozímu roku. Podíl zemědělského průmyslu na celkovém HDP se nadále snižoval, stejně tak jako došlo k útlumu textilního průmyslu. To souviselo s měnícím se chováním spotřebitelů, kteří začali být více pozorní k výrobním podmínkám, a také to souviselo s růstem mezd v Číně. Rostoucí náklady na pracovní sílu vedly k přesunu pracovních míst do méně rozvinutých zemí, jako je např. Bangladěš nebo jiné východoasijské státy. Postupně se začala projevovat stále nižší výnosnost v odvětví, která se zabývají výrobou levných průmyslových výrobků a hraček. Firmy se začaly přeorientovávat na výrobu mobilních telefonů či nových softwarů. Čína pozvolna ustupuje od kopírování drahých výrobků zahraničních společností, případně od pouhé velkovýroby těch levných a je schopna produkovat své vlastní technologie, i když zatím pouze v omezené míře a nižší kvalitě.

Těžební průmysl zaznamenal v roce 2018 nárůst. Důvodem byla nová vládní opatření, kdy byly uvaleny restriktce na dovoz uhlí ze zahraničí. To podpořilo lokální průmysl, který byl tento rok rekordně ziskový.

V roce 2018 se i nadále pokračovalo v investicích do středních a západních oblastí. Vzhledem k masivním investicím do infrastruktury, které byly provedeny vládou v předchozích letech, již nepředstavovaly tyto investice tak významný nárůst. Hodně se investovalo v oblasti průmyslu. Investice do nemovitostí, a to především do obytných budov, tvořily podstatnou část investic, byl ale zaznamenán pokles oproti předchozímu roku.

Fiskální výdaje vlády pro rok 2018 činily 22 000,1 miliardu juanů, daňové příjmy byly 15 640,1 miliardu juanů a vládní příjmy činily 18 335,2 miliardy juanů. V tomto roce se také výrazně zvýšily investice vlády do sociálního zabezpečení, jako je penzijní a sociální podpora a také do zdravotního systému.

V roce 2018 dosáhl celkový maloobchodní prodej spotřebního zboží 38 098,7 miliard juanů, což je více než desetinásobek oproti roku 2000. Spotřeba obyvatelstva rostla především v městských oblastech. Výrazně se zvýšila spotřeba potravin, alkoholu, ale i tabáku, domácích spotřebičů, kosmetiky či ropných produktů. Tento trend souvisel s rostoucí životní úrovní obyvatelstva, s rostoucími platy a také s novým sociálním programem vlády. Lidé získali pocit jistoty skrze novou sociální politiku a mohli tak více utratit za luxusnější věci a moderní technologie. Čínské domácnosti investují stále více peněžních prostředků do vzdělání a doučování svých dětí. Tento nový trend je v souladu s rostoucím počtem čínských studentů a s rostoucím počtem vysokoškolsky vzdělaných lidí. Mnoho z nich studuje v zahraničí.

Rok 2018 zaznamenal proporcionalně vyváženější dovoz a vývoz, v této oblasti obchodní přebytky dosáhly významných čísel, ale v porovnání s předchozím rokem se jednalo o celkový pokles. Tento pokles souvisel s klesající poptávkou po levném čínském zboží a také to byl důsledek ekonomické války mezi USA a Čínou. Největší podíl na čínském vývozu má stále USA s 19 %, druhým nejdůležitějším obchodním partnerem je Evropská unie s 16 %. Čína silně vyvážela také do Jižní Ameriky, konkrétně Brazílie, kde byl stále poměrně málo rozvinutý trh a existoval tu velký potenciál odbytu. Nejvíce se dováželo z asijských zemí a podstatně se zvýšil i dovoz z Ruska. Vzrostly také zahraniční investice v oblasti technologií.

Životní úroveň obyvatelstva se za sledované období postupně zvyšovala. Rozvoj průmyslu a celková přeměna země silně přispěly k pozvednutí stovek milionů lidí z chudoby. Lidé více nakupovali, ale také investovali například do sociálních jistot nebo do kvality vzdělání. Postupná přeměna společnosti, její nákupní zvyklosti a významná urbanizace byly hnacími motory čínské ekonomiky. Disponibilní příjem městských domácností nadále rostl, ovšem příjem venkovských domácností rostl pomaleji, což mělo za následek rostoucí sociální nerovnost. To vedlo k výrazné migraci venkovských obyvatel do měst. HCI index, který měří vyspělost země v pěti kritériích, ji řadí do středně vyspělé skupiny. Pro rok 2018 bylo čínské skóre 0,67 bodu. V budoucnu se ale dá očekávat, že se přesune mezi vyspělé státy.

Rychlý růst čínské ekonomiky, který byl primárně založen na výrobě, vývozu a levné pracovní síle, již dosáhl do značné míry svých limitů, HDP pozvolna klesá, ale je konstantní. Pro budoucnost země bude důležité zbavit se ekonomických, sociálních a ekologických nerovností. To ovšem vyžaduje značné změny v ekonomických strukturách. Jak již bylo zmíněno, země se pomalu, ale jistě snaží přesouvat své lidské zdroje od jednoduché výroby k té více sofistikované či do sektoru služeb. Dá se říct, že bylo dosaženo velkého pokroku v uplynulých několika desetiletích. V tomto trendu však musí Čína i nadále pokračovat a rozhodující bude, pokud obyvatelé dokážou sami více spotřebovat. Vláda by měla méně investovat a více se snažit nabádat ke spotřebě a podporovat domácí obchod.

Potencionálními hrozbami pro budoucí roky by mohly být změny, jako je zmenšující se množství pracovní síly, celkově stárnoucí populace nebo odliv talentů do zahraničí. Výnosy z investic postupně klesají a snižuje se i produktivita práce. Klesající počet mladých lidí naznačuje i pokles spotřebitelských výdajů, neboť nejsilnější kategorií spotřeby jsou vzdělání,

doprava a komunikace. Všechna tato odvětví jsou z velké části podporována mladými lidmi. Jedním z hlavních cílů by tedy mělo být pokusit se najít nový trend v oblasti ekonomiky, něco, co ji bude schopno udržet ve dvojciferných číslech nebo ve stálém růstu.

Čína se také musí i nadále potýkat se stále sílící kritikou režimu a vzrůstajícími sociálními nerovnostmi a tím i sociálními nepokoji. Komunistická strana by se měla zaměřovat na stabilní expanzi trhu a zlepšování prostředí pro spravedlivé podnikání, jakož i posílení regulačního systému nebo regeneraci právního systému v zemi. Vzhledem k obrovské rozloze země se Čína stala důležitým prvkem jak regionálního, tak i globálního rozvoje i proto, že má prostřednictvím obchodu, investic a myšlenek rostoucí vliv na další světové ekonomiky.

Podíl čínské ekonomiky na té celosvětové stále roste, navzdory některým negativním predikcím. Celosvětová krize z roku 2009 na její obchody měla pouze malý vliv, a stejně tak se zdá, že ta současná krize způsobená pandemií nemoci COVID-19 na ni bude mít jen minimální dopady v porovnání s ostatními zeměmi světa. Dá se říci, že země je sice napojena na globální ekonomiku, ale zároveň dokáže i existovat sama o sobě, a je méně závislá na ostatních státech, na rozdíl od západních zemí.

Ve světě mají stále důležitější roli technologie, kapitál a volný obchod, který se stále více uvolňuje. Staré ekonomické nástroje ztrácejí svoje výhody a v současnosti síla ekonomiky závisí na její otevřenosti a možnosti integrace. Cesta modernizace, po které se Čína stále pohybuje, je také cesta k větší vzájemné závislosti. Čína se stává stále více globální a jak ona, tak i ostatní země světa z toho mají užitek. Tento proces globalizace je již nevratný a bude se pouze zrychlovat.

4 Závěr

V roce 2000 se pohybovalo čínské HDP mezi 8 – 9 %. Čína dosáhla maximální hodnoty HDP v roce 2007, a to nad 14 %, v roce 2018 to bylo okolo 6 %. V současné době má HDP klesající tendence.

V porovnání s jinými rozvíjejícími se asijskými ekonomikami si Čína stojí velmi dobře a je jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik, to platí také v celosvětovém měřítku. Její podíl se každoročně zvyšuje a od roku 2000 do roku 2018 vzrostl o 12,5 %. Dá se tedy očekávat, že se brzy stane nejsilnější ekonomikou světa, a to ve všech ohledech i přesto, že čínský růst pozvolna zpomaluje, a to jak vzhledem k současné pandemické situaci, ale také vzhledem k poklesu investic v Číně. Ekonomický růst ale musí být trvale udržitelný, aby přinesl dlouhodobé výhody.

V roce 2000 zaujímal primární sektor poměrně velký podíl na celkovém HDP, sekundární sektor byl nejvíce rostoucím a měl současně největší podíl na HDP. Naproti tomu rok 2018 zaznamenal nárůst u terciárního sektoru především v oblasti služeb a primární sektor měl velmi nízký podíl na celkovém HDP. Rychlá digitalizace a růst v IT odvětví byly a jsou hlavními hnacími motory čínské ekonomiky.

Nejvíce se investovalo v roce 2000 do infrastruktury s cílem propojit východní provincie s těmi centrálními a západními. Vláda si dala za cíl zlepšit ekonomickou situaci méně rozvinutých provincií. V roce 2018 měly investice pokračující vzrůstající tendence. Byly podpořeny aktivní fiskální politikou centrální vlády. Investovalo se výrazně do technické obnovy a transformace a optimalizace podniků. Nejvíce se investovalo do sekundárního průmyslu, a to 23 789,9 miliard juanů. Vzrostl také podíl soukromých investic.

V roce 2000 byla stále relativně malá část vládních výdajů investována do sociálních programů a sociálního zabezpečení. Veřejné výdaje na vzdělání a zdraví byly relativně nízké v porovnání s ostatními vyspělými zeměmi OECD. Velké procento výdajů bylo utraceno vládou na administrativní správu. Naproti tomu v roce 2018 vzrostly vládní výdaje na sociální zabezpečení a zdravotní péči.

Příjmy domácností rostly od roku 2000 stabilně, především městských domácností. Venkov v tomto ohledu stále zaostával. Disponibilní příjem na osobu činil 6 280 juanů pro městské obyvatelstvo a 2 253 juanů u venkovského obyvatelstva. V roce 2018 vzrostl celkový disponibilní příjem na 28 228 juanů. Spotřeba měla rostoucí tendence až do roku 2000, po tomto roce spotřeba postupně klesala. Pro rok 2018 byly nejčastějšími výdajovými položkami potraviny, tabákové výrobky a alkohol s 28,4 % a dále bydlení s 23,4 %. Internetový prodej zboží je stále rostoucí a očekává se jeho nárůst i do budoucna. Kolem roku 2010 se pozvolna začal zvyšovat podíl domácností na celkovém HDP. Došlo ke zpomalení migrace do měst a také se začaly projevovat demografické změny, jako je stárnutí populace a s tím spojený úbytek pracovní síly na trhu.

Import a export vzrostl v roce 2000 o více než 20 % díky vládní politice podporující vývoz. Nejvýraznějšími vývozními artikly byly elektronika a strojní zařízení. Celkový objem vývozu a dovozu byl 3 927,42 miliard juanů. Bylo dosaženo obchodního přebytku ve výši 199,62 miliard juanů. V roce 2018 byla celková hodnota dovozu a vývozu 30 505,0 miliard juanů. Obchodní přebytek činil 2 324,75 miliard juanů, což byl ale pokles oproti předchozímu období. V současné době vzhledem ke změně struktury čínského exportu je růst stále pomalejší.

Životní úroveň obyvatelstva se stále zlepšuje a v roce 2018 se při měření HCI indexu Čína umístila na 46. pozici ze 157 hodnocených zemí s celkovým skóre 0,67procentního bodu. To ji řadí do druhého nejvyššího kvartálu. Od roku 2000 pozvolna pokračoval stabilní růst reálných

mezd. Příjmy rostou mnohem rychleji ve městech než na venkově, což ukazuje na prohlubující se nerovnost mezi chudými a bohatými obyvateli. Navzdory úspěšným vládním reformám je stále velká část pracovní síly zaměstnána v dělnických profesích nebo v zemědělství. Ke zlepšení životní úrovně ale pomohly nové vládní programy na implementaci propuštěných pracovníků.

Za posledních 25 let byla Čína nejvýkonnější ekonomikou na světě. Čínský hrubý domácí produkt rostl rychleji a po delší dobu než u jakéhokoliv jiného ekonomického systému v historii. Čínská ekonomika je nyní obrovská, srovnatelná co do velikosti a globálního dopadu pouze s ekonomikou Spojených států. Míra růstu čínského HDP se postupně snižuje a země již z velké části ustoupila od těžkého průmyslu a levných manufaktur. I když je stále považována za zemi s levnou pracovní silou, již tomu tak dlouhou dobu není. Nastal rozvoj nových technologií a růst v oblasti IT. Míra vývozu je stále obrovská, ale dlouhodobě se zmenšují vývozní přebytky. Země dováží mnoho surovin a zároveň s rostoucí životní úrovní obyvatelstva je nucena nakupovat více potravin. Rapidní růst, který byl započat důležitými ekonomickými reformami, a především privatizací bytové výstavby, postupně zvolňuje.

Země vstoupila do růstového období zaostávající technologicky a bez institucionálního rámce a právních norem. I přesto byla Čína schopna přetransformovat se, vytvořit dynamickou tržní ekonomiku a dostat se mezi ekonomiky s vyššími středními příjmy. Ačkoliv Čína čelí kritice kvůli komunistickému režimu, ekonomicky si stále vede dobře a zatím nic nenasvědčuje tomu, že by mělo dojít k politickým změnám v zemi, a to navzdory zvyšující se nespokojenosti některých provincií a zvláštních územních celků. Období nejvýraznějších strukturálních změn nyní skončilo. Do dalších let bude důležité, aby se země dokázala spolehnout na vlastní spotřebu a na rozšiřování odvětví služeb.

Literatura

Primární zdroje

CALLICK, R. *Čas strany, aneb, Kdo a jak řídí Čínu*: Praha: Mladá fronta, 2015. 297 s. ISBN 978-80-204-3137-0.

CIHELKOVÁ, E. et al. *Světová ekonomika obecné trendy rozvoje*: Praha: C. H. Beck, 2009. 320 s. ISBN 978-80-740-0155-0.

COASE R., WANG, N. *How China Became Capitalist*: Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009. 256 s. ISBN 978-11-373-5143-2.

COYLE, D. *GDP: A Brief but affectionate History*: New Jersey: Princeton University Press, 2014. 181 s. ISBN 978-06-911-5679-8.

HUANG, Y. *Capitalism with Chinese Characteristics: Entrepreneurship and the State*: Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 366 s. ISBN 978-05-218-9810-2.

JUREČKA, V. et al. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání: Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-802-71-9265-6.

HUANG, Y. *Cracking the China Conundrum: Why Conventional Economic Wisdom Is Wrong*: Oxford: Oxford University Press, 2017. 289 s. ISBN 978-01-906-3003-4.

LARRAÍN, F. B. *Macroeconomics*: Massachuttes: MIT Press, 2020. 296 s. ISBN 978-026253857-2.

LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět*: Praha: Grada Publishing, 2017. 256 s. ISBN 978-80-271-9609-8.

MIDDLES, P. *Made in Čína, pohled do zákulisí Čínské velkovýroby*: Praha: Práh, 2015. 268 s. ISBN 978-80-725-2577-5.

MOSS, D. *Concise Guide to Macroeconomics*: Second edition. Boston: Harvard Business Review Press, 2014. 2348 s. ISBN 978-16-252-7196-9.

MUHLHAHN, K. *Kniha Making China modern from the great Qing to Xi Jinping*: London: Harward University Press, 2019. 736 s. ISBN 978-067-47-3735-8.

NAUGHTON, B. J. *The Chinese Economy: Adaptation and Growth*: Second edition. Cambridge, MA: The MIT Press, 2018. 504 s. ISBN 978-02-621-4095-9.

KHANNA, P. *The future is Asian, Commerce, Conflict, and Culture in the 21st Century*: New York: Simon & Schuster, 2019. 448 s. ISBN 978-198-21-1533-3.

STARR, J. B. *Understanding China*: New York: Hill and Wang, 2010. 448 s. ISBN 978-02-625-3479-6.

STEGER, M. B. *Globalization: A Very Short Introduction*: New York: Oxford University Press, 2020. 184 s. ISBN 978-01-988-4945-2.

STIGLITZ, J. *Globalization and Its Discontents Revisited: Anti-Globalization in the Era of Trump*: New York: W. W. Norton & Company, 2017. 515 s. ISBN 978-0-393-35516-1.

TOWSON, Jeffrey, WOETZEL Jonathan R., *The 1 hour China book*: Cayman Islands: Towson Group LLC, 2017. 152 s. ISBN 978-09-914-4500-4.

Výroční zprávy organizací

DG Trade Statistical Guide: Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. ISBN 978-92-798-6883-2.

The World Bank Annual Report 2019: Washington D.C.: World Bank Group, 2019. 95 s. ISBN 978-14-648-1470-9.

World economic outlook (International Monetary Fund): Cyclical Upswing, Structural Change: Washington: International Monetary Fund, 2018. ISBN 978-14-843-3827-8.

Internetové zdroje

- [1]. 国家统计局 [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn>
- [2]. *A Project for the World* [online]. 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: www.worldbank.org/humancapitalproject
- [3]. Challenges for China's Public Spending – Where the money is going: a reorientation towards human development is needed. *OECD* [online]. 2004 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/economy/public-finance/challengesforchinaspublicspending-wherehemoneyisgoingareorientationtowardshumanddevelopmentisneeded.htm>
- [4]. *China and the World Trading System* [online]. Beijing: WTO [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/spr_e/china_e.htm
- [5]. China. *European Commission* [online]. 22. 4. 2020 [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>
- [6]. *China – Economic Update December 2019 – Cyclical Risks and Structural Imperatives* [online]. Washington, D.C.: World Bank Group, 2019 [cit. 2020-12-12]. Dostupné: http://documents.worldbank.org/curated/en/215531576769442917/China-Economic-Update-December-2019-Cyclical-Risks-and-Structural-Imperatives?cid=WBW_AL_whatsnew_EN_EXT
- [7]. *China's choice: capturing the \$5 trillion productivity opportunity* [online]. Mc Kinsley & Company, 2016 [cit. 2020-04-12]. Dostupné: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/capturing-chinas-5-trillion-productivity-opportunity>
- [8]. *China: Government spending, percent of GDP*: The World Bank. *The Global Economy* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné: https://www.theglobaleconomy.com/China/government_size/

- [9]. China in the WTO: Past, Present and Future: Permanent Mission of China to the WTO. *National Geographic magazine* [online]. 12/2011 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/s7lu_e.pdf
- [10]. China. *TheWorldBank* [online]. [cit.2020-10-11]. Dostupné: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2019&locations=CN&start=2000>
- [11]. *China consumer report 2020: The many faces of the Chinese consumer. Mc Kinsey & Company* [online]. 18.12.2019 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/china/china-consumer-report-2020-the-many-faces-of-the-chinese-consumer>
- [12]. *China Statistical Yearbook 2001* [online]. NBS, 2001 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/YB2001e/ml/indexE.htm>
- [13]. *China Statistical Yearbook 2019* [online]. NBS, 2019 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2019/indexeh.htm>
- [14]. *China says it will step up government spending this year to support the economy* [online]. CNBC, 2019 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2019/01/23/chinas-government-spending-rose-8point7-percent-in-2018.html#close>
- [15]. *Čína: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. Peking: © Zastupitelský úřad ČR v Pekingu (Čína), 2019 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>
- [16]. *Ekonomické výsledky Číny za první čtvrtletí a současná ekonomická situace v deltě řeky Yangtze* [online]. MZ, 2020 [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/shanghai/cz/obchod_a_ekonomika/x2020_04_28.html
- [17]. Explore the Human Capital Index. *The World Bank* [online]. USA, 2020 [cit. 2020-05-28]. Dostupné: <https://www.worldbank.org/en/publication/human-capital#firstLink01627>
- [18]. MALCOLM, Scott, CEDRIC, Sam, *Here's How Fast China's Economy Is Catching Up to the U.S.* [online]. Bloomberg, 2020 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/graphics/2016-us-vs-china-economy/>
- [19]. MCNAUGHTON, SEAN a KELSEY NOWAKOWSKI. How China's plastic waste ban forced a global recycling reckoning. *National Geographic magazine* [online]. 06/2019 [cit.2020-10-11]. Dostupné: <https://www.nationalgeographic.com/magazine/2019/06/china-plastic-waste-ban-impacting-countries-worldwide/>
- [20]. MEHTA, Manik, *Made in America, By Chinese Companies: China's Textile, Apparel Industry Adapts to New Normal* [online]. 2015 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: <https://risnews.com/made-america-chinese-companies-chinas-textile-apparel-industry-adapts-new-normal>

- [21]. MURRAY, Brendan. Americans Are Giving Made-in-China the Cold Shoulder. *Bloomberg* [online]. May 17, 2020 [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-17/what-do-americans-think-of-made-in-china-polling-latest?srnd=economics-vp>
- [22]. *National data: National Bureau of Statistics of China* [online]. [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <http://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=B01>
- [23]. NIE, Jun a Andrew PALMER. *Consumer Spending in China: The Past and the Future* [online]. FEDERAL RESERVE BANK OF KANSAS CITY. [cit. 2020-10-11]. Dostupné: <https://www.kansascityfed.org/~media/files/publicat/econrev/econrevarchive/2016/3q16niepalmer.pdf>
- [24]. *OECD Economic Surveys: China* [online]. OECD, 2019 [cit. 2020-10-11]. Dostupné : <http://www.oecd.org/economy/surveys/china-2019-OECD-economic-survey-overview.pdf>
- [25]. People's Republic of China: From Mao to now. *Aljazeera* [online]. 2020, 20.9.2019 [cit.2021-01-07].Dostupné:<https://www.aljazeera.com/news/2019/9/30/peoples-republic-of-china-from-mao-to-now>
- [26]. *Statistical Communique 2000* [online]. 2001 [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: http://www.stats.gov.cn/english/NewsEvents/200203/t20020329_25981.html
- [27]. *Statistical Communiqué of the People's Republic of China on the 2018 National Economic and Social Development* [online]. 2019 [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: http://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/201902/t20190228_1651335.html
- [28]. *The evolving role of China in Africa and Latin America* [online]. The Economist Intelligence Unit, 2016 [cit. 2020-10-11].Dostupné: <https://www.lampadia.com/assets/uploads/documentos/7ffa7-the-evolving-role-of-china-in-africa-and-latin-america.pdf>
- [29]. *The World Bank In China* [online]. 2019 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview#1>
- [30]. YANG, Yao. Veřejné tajemství rozvojové ekonomie. *EcoFin* [online]. 2017 [cit. 2020-10-11].Dostupné:<http://www.ecofin.cz/clanek/538323/verejne-tajemstvi-rozvoje-ekonomie>
- [31]. *30 giant Chinese infrastructure projects that are reshaping the world* [online]. BusinessInsider,2016[cit.2020-10-11].Dostupné:<https://www.businessinsider.com/giant-chinese-infrastructure-projects-that-are-reshaping-the-world-2016-6>

Přílohy

Tabulka 8 - Produkce hlavních průmyslových produktů a tempa růstu v roce 2018

Produkt	Jednotka	Výstup	Nárůst oproti roku 2017 (%)
Příze	10 000 tun	2 958,9	-7,3
Rafinovaný cukr (finální produkt)	10 000 tun	1 524,1	3,5
Cigarety	100 milionů	23 358,7	-0,4
Sety barevných televizorů	10 000	18 834,8	18,2
Ze kterých: LCD TV sety	10 000	18 825,2	19,5
Chladničky pro domácnosti	10 000	7 993,2	-3,9
Klimatizace	10 000	20 486,0	14,7
Primární energetický výkon	100 milionů tun uhlí	37,7	5,0
Uhlí	100 milionů tun	36,8	4,5
Ropa	10 000 tun	18 910,6	-1,3
Zemní plyn	100 milionů kubických metrů	1 602,7	8,3
Elektrina	100 milionů kilowatthodin	71 117,7	7,7
Ze které: tepelná energie	100 milionů kilowatthodin	50 738,6	6,7
vodní energie	100 milionů kilowatthodin	12 342,3	3,0
jaderná energie	100 milionů kilowatthodin	2 943,6	18,7
Surová ocel	10 000 tun	92 800,9	6,6
Válcovaná ocel	10 000 tun	110 551,7	5,6
Neželezné kovy	10 000 tun	5 702,7	3,7
Ethylen	10 000 tun	1 841,0	1,1
Chemická hnojiva	10 000 tun	5 424,4	-7,9
Zařízení na výrobu elektrické energie	10 000 kilowatts	10 600,5	-10,3
Motorová vozidla	10 000	2 781,9	-4,1
Ze kterých: osobní automobily	10 000	1 160,1	-2,9
SUV	10 000	927,4	-7,7
Traktory	10 000	24,3	-29,3
Mobilní telefony	10 000	179 846,4	-4,8
Průmysloví roboti	10 000 kusů	14,8	6,4

Zdroj: NBS (2019) [27]

Tabulka 9 - Dovoz a vývoz zboží s hlavními obchodními partnery, tempo a proporce růstu v roce 2018

Země nebo oblast	Vývoz (100 miliónů juanů)	Nárůst oproti 2017 (%)	Podíl na celku (%)	Dovoz (100 miliónů juanů)	Nárůst oproti 2017 (%)	Podíl na celku (%)
EU	26 974	7,0	16,4	18 067	9,2	12,8
USA	31 603	8,6	19,2	10 195	-2,3	7,2
ASEAN	21 066	11,3	12,8	17 722	11,0	12,6
Japonsko	9 709	4,4	5,9	11 906	6,2	8,5
Korejská rep.	7 174	3,1	4,4	13 495	12,3	9,6
Hong Kong, Čína	19 966	5,7	12,2	564	13,8	0,4
Taiwan, Čína	3 212	7,9	2,0	11 714	11,0	8,3
Brazílie	2 214	12,9	1,3	5 119	28,2	3,6
Rusko	3 167	9,1	1,9	3 909	39,4	2,8
Indie	5 054	9,5	3,1	1 242	12,2	0,9
JAR	1 072	6,9	0,7	1 799	8,9	1,3

Zdroj: Evropská unie (2018)